

Vauvan Taikan toiminnan vaikutus äitien osallisuuden kokemukseen

Osallisuusindikaattori osallisuutta mittaamassa

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala, Sosionomi (AMK)

2023

Maarit Lahtinen

Tiivistelmä

Tekijä Lahtinen Maarit	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 45+3	Valmistumisaika 2023
Työn nimi Vauvan Taikan toiminnan vaikutus äitien osallisuuden kokemukseen Osallisuusindikaattori osallisuutta mittaamassa		
Tutkinto Sosionomi (AMK)		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja) Vauvan Taika, Lahden Diakonialaitos		
Tiivistelmä Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Lahden Diakonialaitoksen Vauvan Taikaan. Lahden Diakonialaitos on ottanut kaikissa toiminnoissaan käyttöön Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen SOKRA-koordinaatiohankkeessa kehittämän osallisuusindikaattorin, jonka avulla voidaan mitata osallisuuden kokemusta. Työn tarkoituksena oli selvittää Lahden Diakonialaitoksen Vauvan Taikan toiminnan vaikutusta äitien osallisuuden kokemukseen. Tavoitteena oli tuottaa analysoitua tietoa Vauvan Taikalle äitien kokemasta osallisuudesta sekä siitä, miten Vauvan Taikan toiminta on vaikuttanut äitien kokemaan osallisuuteen. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli, miten Vauvan Taikan toimintaan osallistuvien äitien osallisuuden kokemus on muuttunut toiminnan aikana? Opinnäytetyö toteutettiin määrällisenä tutkimuksena, ja aineistoa analysoitiin kuvailevasti. Tutkimusaineistona käytettiin valmista aineistoa, joka koostui Vauvan Taikan asiakkailta vuosina 2022–2023 kerätyistä osallisuusindikaattorin tuloksista. Tutkimuksessa mukana oli 37 asiakkaan osallisuusindikaattorin alku- ja loppukyselyn tulokset. Osallisuusindikaattorin tuloksista tarkasteltiin koko joukon osallisuuden kokemusta, väittämäkohtaisia osallisuuspisteitä sekä osallisuuden ulottuvuuksien osallisuuspisteitä. Lisäksi vertailtiin sitä, miten osallisuuden kokemus näyttäytyi raskaana toimintaan tulevilla ja synnyttäneillä äideillä, sekä alkukyselyssä alle ja yli 77,7 osallisuuspistettä saaneilla. Tulosten perusteella Vauvan Taikan toimintaan osallistuvat äidit kokevat vahvaa osallisuutta. Äitien osallisuuden kokemus myös vahvistui Vauvan Taikan toiminnan aikana, ja erityisesti kokemus elämän merkityksellisyydestä kasvoi. Osallisuuden kokemus vahvistui erityisesti niillä äideillä, joiden osallisuuspisteet olivat toiminnan alkaessa alhaisemmat.		
Asiasanat äitien osallisuus, osallisuusindikaattori, äitien hyvinvointi, äitien vertaistuki		

Abstract

Author(s) Lahtinen Maarit	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2023
	Number of Pages 45+3	
Title of Publication The effect of Vauvan Taika activity on mothers` experience of participation Experiences of Social inclusion scale measuring participation		
Name of Degree Bachelor of Social Services (UAS)		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party) Vauvan Taika, Lahti Diaconia Foundation sr		
Abstract This thesis was made by order of The Lahti Diaconia Foundation sr and there in Vauvan Taika. Lahti Diaconia Foundation sr has started using the Experiences of Social inclusion scale ESIS developed by the Finnish institute for health and welfare which can be used to measure the experience of participation. The purpose of this work was to find out the effect of Vauvan Taika activities on mothers' experience of participation. The aim of this work was to produce analyzed information for Vauvan Taika about the participation experienced by mothers, as well as how the activities of Vauvan Taika have affected the participation experienced by mothers. The research question of the thesis was, how did the participation experience of Vauvan Taika's mothers change during the activity? The method of the thesis was quantitative research, and the material was analyzed descriptively. The research material is based on ESIS results which were collected from Vauvan Taika's customers in 2022-2023. The research included the results of the ESIS of 37 customers. The results of the ESIS were used to examine the experience of participation, the participation points of each claim, and the participation scores of dimensions of participation. In addition, the results of pregnant and mothers who have given birth were compared and participation of those who received over and under 77,7 points. Based on the results, the mothers who participate in Vauvan Taika's activities experience a strong participation. The experience of participation also strengthened during the activity. Those mothers whose experience of participation was a little lower at the beginning, felt that participation strengthened at the end of the activity. Mothers especially experienced a stronger sense of meaning during the activity.		
Keywords mothers' participation, Experiences of Social inclusion scale, mothers' well-being, mothers' peer support		

Sisällys

1	Johdanto.....	2
1.1	Opinnäytetyön lähtökohdat	2
1.2	Toimeksiantajan esittely.....	3
1.3	Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymys	3
2	Osallisuus	4
2.1	Osallisuuden käsite.....	4
2.2	Osallisuuden kokemus.....	5
2.3	Osallisuus ja hyvinvointi.....	6
2.4	Osallisuus matalan kynnyksen palveluissa	7
2.5	Osallisuuden edistäminen matalan kynnyksen palveluissa	8
3	Äitien osallisuus ja hyvinvointi.....	10
3.1	Äitien osallisuus.....	10
3.2	Äitien hyvinvointi.....	11
3.3	Vertaistuki osallisuutta edistämässä	12
4	Opinnäytetyön toteutus	14
4.1	Määrällinen tutkimus.....	14
4.2	Osallisuusindikaattori aineistonkeruumenetelmänä.....	14
4.3	Aineiston analysointi	18
5	Tulokset.....	20
5.1	Osallisuusindikaattoriin vastanneiden taustatiedot.....	20
5.2	Osallisuusindikaattorin tulokset kaikkien vastanneiden kesken	20
5.3	Osallisuusindikaattorin väittämäkohtaiset tulokset	21
5.4	Osallisuusindikaattorin tulokset ulottuvuuksittain	23
5.5	Matalat ja korkeat osallisuuspisteet	28
5.6	Toimintaan raskaana ollessaan tulevat ja synnyttäneet äidit.....	31
6	Yhteenveto ja pohdinta	34
6.1	Johtopäätökset tuloksista.....	34
6.2	Eettisyys ja luotettavuus	37
6.3	Jatkotutkimusehdotukset	39
	Lähteet	41

Liitteet

Liite 1. Osallisuuskysely

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön lähtökohdat

Osallisuus on tämän päivän Suomessa ilmiö, johon asetetaan paljon toiveita. Sen avulla tavoitellaan muun muassa hyvinvointierojen kaventumista, yhteisöllisyyttä, yhteiskunnallista vakautta sekä yksinäisyyden lieventymistä. (Leemann ym. 2022, 94.) Suomalaisessa kuntapolitiikassa ihmisten osallisuutta edistävät toimintapolitiikat ja päätöksenteko ovat nousseet merkitykselliseen rooliin. Myös Euroopan unioni on ollut keskeisessä roolissa edistämässä osallisuuspolitiikkaa. (Salminen ym. 2021, 81.) Suomessa Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke- Sokra on merkittävässä roolissa osallisuuden edistäjänä. Hankkeen päätoteuttajana toimii Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Sokra ohjaa sekä tukee Euroopan sosiaalirahaston hankkeita, joiden tarkoituksena on lisätä sosiaalista osallisuutta, ja tuottaa samalla myös tietoa osallisuudesta sekä tutkii osallisuutta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023a.)

Osallisuus ja sen edistäminen näkyvät myös lainsäädännössä. Muun muassa sosiaalihuoltolain yhtenä tarkoituksena on vähentää eriarvoisuutta sekä edistää osallisuutta. Lain mukaan sosiaaliohjauksen yhtenä tavoitteena on yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 1§). Myös perustuslaissa mainitaan yksilön oikeudesta osallistua ja vaikuttaa (Perustuslaki 1999/731, 2§). Klementti ym. (2018 70–71) nostavat esiin, että päätöksenteossa on tärkeää ottaa entistä enemmän huomioon myös vauvaperheiden osallisuuden ja hyvinvoinnin tukeminen. Myös Koivisto ym. (2018, 7) toteavat, että osallisuus ja sen edistäminen linkittyy vahvasti tämän päiväisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin, johon tulisi kiinnittää huomiota.

Osallisuuskeskustelu on tämän päivän Suomessa enenevässä määrin näkyvillä, ja tästä syystä on tärkeää, että osallisuuden kokemuksia yhteiskunnassamme tutkitaan. Kartoittamalla ihmisten osallisuuden kokemuksia, voidaan löytää keinoja osallisuuden kokemuksen vahvistamiseksi, sekä tunnistaa erityisesti ne ihmiset, joiden osallisuuden kokemus on matalampaa. Näin mahdollistuu palveluiden kehittäminen osallisuutta edistävimmiksi, ja samalla voidaan ehkäistä myös syrjäytymistä.

1.2 Toimeksiantajan esittely

Vauvan Taika on Lahden Diakonialaitoksen matalan kynnyksen palvelu, joka tarjoaa tukea raskaana oleville ja vauvaperheille. Vauvan Taikaan tullaan usein raskauden aikana, mutta toimintaan voi osallistua myös vauvan syntymän jälkeen. Vauvan Taikassa pyritään luomaan sekä vahvistamaan äidin ja vauvan välistä suhdetta jo raskausaikana. Toiminta painottuu vertaistukea tarjoaviin suljettuihin pienryhmiin, jotka muodostuvat maksimissaan neljästä äidistä ja heidän vauvoistaan. Ryhmät alkavat noin raskausviikolla 28, ja ryhmä kokoontuu raskausaikana neljä kertaa. Pienryhmä jatkuu äiti -vauvaryhmänä kun vauvat ovat noin kahden kuukauden ikäisiä, ja ryhmä kokoontuu tuolloin pääosin seitsemän kertaa. Pienryhmät sisältävät ohjattua keskustelua, leikkiä ja hoivaa. Pienryhmien lisäksi Vauvan Taika tarjoaa äideille myös tarvittaessa perhekohtaisia tapaamisia. Pienryhmien toiminta sekä perhekohtaiset tapaamiset perustuvat Hoivaa ja leiki- interventioon, joka on ennaltaehkäisevä työmuoto. Menetelmän avulla voidaan vahvistaa vanhemman sensitiivisyyttä sekä myönteistä reflektiivistä kykyä. Vauvan Taikan toimintaan osallistuminen on maksutonta ja perustuu vapaaehtoisuuteen. (Lahden Diakonialaitos.) Ryhmiä ohjaa kaksi koulutettua sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista. Ryhmien ja perhekohtaisten tapaamisten lisäksi Vauvan Taikassa järjestetään myös menetelmäkoulutusta ryhmän ohjaamiseen. (Kasvuntuki 2023; Tykkyläinen & Peltö-Huikko 2019, 4.)

1.3 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymys

Lahden Diakonialaitos on ottanut kaikissa toiminnoissaan käyttöön Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen osallisuusindikaattorin. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Lahden Diakonialaitoksen Vauvan Taikan toiminnan vaikutusta äitien osallisuuden kokemukseen. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tarpeellista ja analysoitua tietoa Vauvan Taikalle äitien kokemasta osallisuudesta, sekä antaa työelämälle tietoa siitä, miten Vauvan Taikan toiminta vaikuttaa äitien kokemaan osallisuuteen. Opinnäytetyön tutkimuskysymys on, miten Vauvan Taikan toimintaan osallistuvien äitien osallisuuden kokemus on muuttunut toiminnan aikana?

2 Osallisuus

2.1 Osallisuuden käsite

Leppänen (2021, 61) toteaa, että osallisuuden käsite on laaja sekä monimuotoinen. Osallisuutta voidaan lähestyä huomioiden yksilön, organisaation sekä yhteiskunnan näkökulmat. Osallisuus voi näyttäytyä yksilön toimintana tai toimintakykyisyytenä samalla, kun osallisuus voi olla myös subjektiivinen tunne. Myös Nivala ja Ryyänen (2013, 10) mainitsevat, että osallisuus on laaja käsite, joka liittyy sosiaalipedagogiseen käsitteistöön kuvatessaan yksilön ja yhteisön sekä yksilön ja yhteiskunnan välistä suhdetta.

Isolan ym. (2017, 3–5) mukaan osallisuus voidaan nähdä myös hyvää elämää rakentavana prosessina. Se on prosessi, jossa ihminen kykenee liittymään yhteiseen toimintaan, saamaan äänensä kuuluville sekä vaikuttamaan niin omiin kuin yhteisiin asioihin. Osallisuus on liittymistä, toisten kanssa vuorovaikutuksessa olemista, tunnetta kuulumisesta johonkin sekä yhteisyyttä. Osallisuus on myös yhteensopivuutta sekä mukanaoloa. Se voidaan nähdä osana osallistumista, johon liittyy vaikuttamista ja demokratiaa. Vaikuttamisella tarkoitetaan vaikuttamista omaan elämään, mahdollisuuksiin, toimintoihin, erilaisiin palveluihin ja yhteisiin asioihin. Osallisuutta voidaan kuvailla myös kuulumiseksi kokonaisuuteen, jossa ihmiselle mahdollistuu kiinnittyminen erilaisiin hyvinvointia tuottaviin asioihin sekä sellaisiin suhteisiin, jotka lisäävät merkityksellisyyden kokemusta. Isola ym. (2017, 23) esittävät, että osallisuus voidaan hahmotella myös aaltoilevina ja sisäkkäisinä kehinä. Nämä kehät muodostuvat osallisuudesta omaan elämään, osallisuudesta vaikuttamisprosesseihin sekä paikallisesta osallisuudesta.

Oman elämän osallisuutta voidaan lisätä kohtuullisen toimeentulon ja sellaisten palveluiden avulla, jotka vastaavat ihmisen tarpeisiin. Osallisuutta omassa elämässä lisää myös mahdollisuus osallistua toimintaan, jossa mahdollistuu yhteys toisiin ihmisiin. Tärkeässä roolissa on myös ihmisen autonomian vaaliminen, elämän ennakoitavuuden vahvistaminen sekä elämän hallinnan lisääminen. Oman elämän osallisuuteen liittyy myös ajatus siitä, että yksilön on koettava olevansa merkityksellinen muiden silmissä, jotta hän voi kokea olevansa arvokas omista silmistään. Oman elämän osallisuus on siis sitä, että yksilö kokee tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi, arvostetuksi ja ymmärretyksi. (Deci & Ryan 1985, Isolan ym. 2017, 25 mukaan.) Ihmisen on tunnistettava omat tarpeensa ja voimavaransa, jotta voi kokea osallisuutta omassa elämässä (Isola ym. 2017, 29).

Yksilölle osallisuus voi olla merkityksellinen ja subjektiivinen kokemus sekä tarve tai voimavara, johon liittyy ihmisen oma tahto, hänen valintansa sekä itsemääräämisoikeuden käyttäminen. Osallisuuden edellytyksenä on, että ihmisellä on tietoa osallisuudesta, tahtoa olla

osallinen sekä tahtoa sitoutua merkityksellisiin osallisuuden arvoihin. Osallisuus edellyttää myös sitä, että ihmisellä on toimintakykyä tiedostaa osallisuuden merkitys, kykyä tehdä valintoja sekä kykyä käyttää omia voimavarojaan. (Leppänen 2021, 45, 61.)

Grekula (2022, 54) mainitsee, että osallisuuden vastakohtana voidaan pitää osattomuutta, joka voidaan nähdä myös synonyymina syrjäytymiselle. Matala osallisuuden kokemus voi viitata siihen, että ihmisellä on korkeampi riski syrjäytyä. Myös Salminen ym. (2021, 82) toteavat, että osallisuus määritellään usein vastinparina osattomuudelle ja syrjäytymiselle.

Osallisuus omassa elämässä on tämän opinnäytetyön tarkastelun kohteena. Osallisuutta tarkastellaan yksilön näkökulmasta, ja osallisuus nähdään erityisesti kuulumisena ja kuuluksi tulemisena. Osallisuutta tutkitaan kuulumisuuden tunteen, tekemisen merkityksellisyyden sekä toimintamahdollisuuksien näkökulmasta. Vauvan Taikan asiakkaiden osallisuuden tarkastelussa keskeisessä roolissa ovat elämän ja toimintaympäristön jatkuvuuden, hallittavuuden ja ennakoitavuuden kokemus, koetut osallistumismahdollisuudet sekä kuulumisen ja merkityksellisyyden tunne.

2.2 Osallisuuden kokemus

Koiviston ym. (2018, 21) mukaan jokaiselle ihmisellä on oltava oikeus osallisuuteen, ja ihmisellä on oltava myös mahdollisuus osallistumiseen ja oman osaamisensa näyttämiseen muille. Myös Leemannin ym. (2015, 5) mukaan osallistumisella voidaan edistää osallisuuden kokemusta. Osallistuminen mahdollistaa kokemuksen yhteenkuuluvuudesta ja tarjoaa mahdollisuuden vaikuttamiseen. Kokemus osallisuudesta voi syntyä silloin, kun ihminen saa oivalluksen hyödyistä, joita osallistuminen mahdollistaa.

Osallisuuden kokemuksella tarkoitetaan sitä, että ihminen kokee oman elämänsä sekä toimintaympäristönsä hallittaviksi ja ennakoitaviksi. Hän myös kokee kuuluvansa joukkoon, pystyy osallistumaan itselle mieluisiin tekemisiin sekä kokee olemisensa ja tekemisensä olevan merkityksellisiä myös muiden silmissä. Osallisuuden kokemus on ihmissuhteissa ja yhteiskunnallisissa rakenteissa syntyvä muutosvoima, jonka alun voi saada aikaiseksi pienikin asia, esimerkiksi hyväksyvä katse tai myönteinen palaute. (Isola & Leemann 2021, 381–382.) Kokemus osallisuudesta on subjektiivista, sillä vaikka ihmisten resurssit olisivat samanlaiset, voivat ihmisten tarpeet olla erilaiset. Vaikka osallisuus voidaan nähdä subjektiivisena kokemuksena, myös laki ja käytännöt määrittävät sitä, miten resursseja jaetaan ihmisryhmien kesken. (Koivisto ym. 2018, 8.)

Kukkosen ja Isolan (2021, 104) mukaan, osallisuuden kokemusta voidaan edistää muun muassa huolehtimalla riittävästä tuesta ja mahdollistamalla ihmisille tarvittavat palvelut. Merkityksellistä on myös tarjota toimintoja, joihin voi tulla osallistumaan, olemaan muiden kanssa ja tutustumaan muihin samassa tilanteessa eläviin ihmisiin. Myös Koivisto ym. (2018, 21) mainitsevat, että osallisuutta voidaan edistää tarjoamalla tilaisuuksia merkitykselliseen tekemiseen, vahvistamalla tunnetta yhteenkuuluvuudesta, avaamalla ovia uusille mahdollisuuksille sekä lisäämällä resursseja. Oman elämän osallisuutta voidaan edistää myös yksilöllisten voimavaraistavien keinojen avulla.

Osallisuuden viitekehityksessä tukeudutaan psykologisiin perustarpeisiin, joita ovat ymmärrettävyys, hallittavuus, merkityksellisyys, autonomia, kyvykkyys, suhteissa, oleminen sekä hyvän tekeminen. Nämä perustarpeet rakentuvat sosiaalisessa elämässä. Osallisuuden kokemus syntyy siis ihmisten välisessä maailmassa, eikä sitä voi kiinnittää ihmiseen ulkoapäin. (Leemann ym. 2022, 95.) Osallisuuden kokemus liittyy siis kokemukseen omasta merkityksellisyydestä, mahdollisuuteen vaikuttaa oman elämänsä kulkuun sekä mahdollisuuteen elää oman näköistä elämää (Kukkonen & Isola 2021, 103).

2.3 Osallisuus ja hyvinvointi

Kokemus omasta merkityksellisyydestä sekä mahdollisuus elää oman näköistä elämää ovat yhteydessä ihmisen hyvinvointiin. Osallisuuden kokemus on yhteydessä moniin hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin. Näitä ovat muun muassa psyykkinen kuormittuneisuus, yksinäisyys, koettu terveys sekä elämänlaatu. (Kukkonen & Isola 2021, 103–104.) Myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2015,1) mukaan, mukanaolo yhteisössä sekä mahdollisuus vaikuttaa, ovat vahvasti yhteydessä yksilön hyvinvoinnin ja terveyden kokemukseen. Osallisuus voidaankin nähdä suojaavana tekijänä hyvinvointivajeita ja syrjäytymistä vastaan. Salminen ym. (2021, 83) ovat myös maininneet osallisuuden ja hyvinvoinnin yhteydestä toisiinsa. Osallisuus voidaan nähdä merkittävänä tekijänä yksilön hyvinvoinnin kokemukselle. Sen avulla pyritään turvaamaan kiinnittyminen hyvinvoinnin lähteisiin. Yhtenä hyvinvoinnin rakennusaineena voidaankin nähdä tunne kuulumisesta johonkin sekä yksilön kokemus siitä, että hän on merkityksellinen yhteisölle ja yhteiskunnalle (Nivala & Ryyänen 2013, 10).

Osallisuudesta puhuttaessa viitataan usein Allardt -mukaelmaan, jossa osallisuus esitetään kolmena ulottuvuutena (having, acting, belonging). Erik Allardt on alun perin jaotellut hyvinvoinnin neljään osa-alueeseen (having, loving, doing, being), jotka havainnollistavat hyvinvoinnin ulottuvuuksia. (Raivio & Karjalainen; Allardt 1976, Isolan ym. 2017, 9 mukaan.) Leemann ym. (2018, 12) toteavatkin, että osallisuus ja hyvinvointi liittyvät niin läheisesti toisiinsa, että käsitteitä voidaan käyttää myös rinnakkain.

Jos ihmiselle kertyy useita hyvinvoinnin vajeita, heikentävät ne osallisuuden kokemusta, ja vähentävät ihmisen mahdollisuuksia ehkäistä tai päästä irti huono-osaisuudesta. Erilaiset vajeet hyvinvoinnissa lisäävät siis riskiä kokea erittäin heikkoa osallisuutta. Kun ihminen tuntee itsensä osalliseksi, kykenee hän tekemään elämässään valintoja, jotka edistävät ja tukevat hyvinvointia. (Leemann ym. 2022, 108; Isola & Leemann 2021, 381.)

2.4 Osallisuus matalan kynnyksen palveluissa

Heinströmin (2018, 16) mukaan kohtaaminen yhteisössä sekä mielekäs toiminta vaikuttavat osallisuuden kokemukseen. Osallisuutta siis vahvistaa toiminta, joka koetaan mielekkääksi sekä positiivinen ilmapiiri. Toisaalta taas negatiivinen ilmapiiri ja mielekkyyden puuttuminen toiminnasta heikentävät osallisuuden kokemusta.

Matalan kynnyksen palvelut lisäävät sosiaalista osallisuutta, ja niiden avulla voidaan tavoittaa asiakkaita, jotka voisivat muutoin jäädä niin sanotun normaalin palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Matalan kynnyksen palveluiksi sekä osallisuutta edistäviksi palveluiksi lukeutuu myös lapsiperheiden tuki. Yksi matalan kynnyksen peruspiirteistä on mahdollisuus asioida maksuttomasti ja ilman lähetettä, ja palveluilla pyritään pienentämään toimintaan osallistumiseen liittyviä esteitä. Osallisuuden näkökulmasta matalan kynnyksen palvelut tarjoavat kohtaamismahdollisuuksia sekä ihmissuhteita. Palveluissa tulee pyrkiä asiakkaan arvostamiseen, ja keskeisessä roolissa on myös varhainen puuttuminen. (Leemann & Hämäläinen 2016, 590–591.) Matalan kynnyksen palveluiden interventioiden ja toiminnan yhtenä tavoitteena on osallisuuden ja hyvinvoinnin tukeminen, ja varhaisella tuella voidaan ehkäistä myös myöhempien korjaavien palvelujen tarve (Heinström 2018, 19). Palveluilla voidaan siis saavuttaa monia positiivisia vaikutuksia, kuten hyvinvointierojen kaventumista ja myönteistä vaikutusta kansanterveyteen (Huhtinen 2014, Leemannin & Hämäläisen 2016, 590 mukaan).

Vuonna 2020 osallisuusviikolla Lastensuojelun keskusliiton Perheet keskiöön -hankkeessa toteutettiin vanhemmille kysely, jolla kartoitettiin toiveita ja kokemuksia lapsiperheiden palveluihin liittyen. Vauvaperheet pitivät tärkeänä mahdollisuutta tavata muita samassa elämäntilanteessa olevia. Erilaisilla matalan kynnyksen kohtaamispaikoilla onkin erityinen rooli pienten lasten perheiden elämässä. Tällaiset palvelut mahdollistavat vanhemmille kokemusten jakamisen, osallisuuden kokemuksen ja vertaistuen. Kyselyn tulosten perusteella vanhemmat kokivat vertaistuen hyvin merkitykselliseksi haastavassa elämäntilanteessa. Vanhemmat pitivät tärkeänä sitä, että heillä olisi mahdollisuus tavata muita perheitä, esimerkiksi ryhmätoiminnan kautta. Vanhemmat korostivat matalan kynnyksen kohtaamispaikojen merkityksellisyyttä hyvinvointinsa tukena. (Muuronen 2021, 16–17, 22.)

Heinströmin (2018, 26–27) mukaan matalan kynnyksen palveluissa periaatteena on siis muun muassa hyvinvoinnin edistäminen ja osallisuuden vahvistaminen sekä ongelmien varhainen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy. Palveluiden tarkoituksena on tukea osallisuutta, sosiaalisuutta sekä voimaantumisen kokemusta ja yhteisöllisyyttä. Erilaiset äideille suunnatut kohtaamispaikat tarjoavat mahdollisuuden ihmissuhteisiin ja vertaistoimintaan, arjen kokemusten jakamiseen ja sosiaalisten taitojen ylläpitämiseen. Matalan kynnyksen palvelut voivat tuottaa myönteisiä vaikutuksia niin terveyteen kuin hyvinvointiinkin, sekä samalla tuottaa tunteen osallisuudesta. Osallisuudella, sosiaalisuudella sekä vuorovaikutuksella onkin tärkeä merkitys matalan kynnyksen palveluissa. Tukea antava ja osallistava ilmapiiri mahdollistaa kokemuksen osallisuudesta. Osallisuuden kautta taas mahdollistuu luottamus itseen ja yhteisössä toimimiseen. Myös Leemann ym. (2015, 9) nostavat esiin matalan kynnyksen palveluiden merkityksen osallisuuden edistämässä. Matalan kynnyksen palveluiden keinoin voidaan lisätä sosiaalista osallisuutta, ja niiden avulla voidaan tarjota kohdennettuja palveluja, jotka edistävät yksilön hyvinvointia ja terveyttä.

Heinströmin (2018, 80) mukaan osallisuus siis ilmenee matalan kynnyksen lapsiperhepalveluissa muun muassa yhteenkuuluvuutena, voimaantumisenä ja toiminnallisuutena. Osallisuus korostuu näissä palveluissa sosiaalisena ilmiönä, jossa yksilölle mahdollistuu kokemus kuulumisesta ryhmään, yhteisöön ja yhteiskuntaan.

2.5 Osallisuuden edistäminen matalan kynnyksen palveluissa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2015, 2) mukaan osallisuutta voidaan edistää tukeamalla vertaistyötä sekä ohjaamalla ja tukemalla lapsiperheitä jo varhaisessa vaiheessa ratkaisemaan elämäntilanteiden haasteita perheen omista lähtökohdista käsin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2023b) mainitsee periaatteista, joilla edistetään osallisuutta. Osallisuuden edistämisen periaatteisiin kuuluu muun muassa yksilön mahdollisuus osallistua toimintaan omaehtoisesti sekä kunnioittava kohtaaminen, johon liittyy ihmisen kohtaaminen kategorisoimatta häntä. Myös mahdollisuus päästä osaksi itselle tärkeää yhteisöä, sekä mahdollisuus päästä nauttimaan yhteisestä hyvästä, ovat keskeisiä periaatteita osallisuuden edistämässä.

Saarikivi (2021, 1) selvitti Lahden Diakonialaitoksen diakoniapalveluissa työskentelevien osallisuuden edistämisen keinoja. Tutkimuksessa osallisuuden edistämisen konkreettiset keinot jaoteltiin pääluokkiin, joita ovat ympäristö, kohtaaminen, autonomian lisääminen, matala kynnyks, yhteisöllisyys ja työntekijän rooli. Saarikiven mukaan työntekijät pitävät osallisuuden edistämässä erityisen tärkeänä kohtaamista. Pienillä teoilla voi olla suuri vaikutus asiakkaan osallisuuden kokemukseen. Esimerkiksi asiakkaan kuulumisten kysymisellä työntekijät pyrkivät vaikuttamaan asiakkaan kuulluksi ja nähdyksi tulemisen kokemukseen.

Merkityksellistä on asiakkaan kokemus siitä, että joku on kiinnostunut hänen jaksamisestaan. Kiireetöntä ja arvostavaa kohtaamista pidetään tärkeänä ja keskeisenä asiana osallisuuden edistämässä. Osallisuutta edistävää ilmapiiriä voidaan siis rakentaa muun muassa asiakkaan huomioinnin ja arvostavan kohtaamisen keinoin. Näin voidaan rakentaa ympäristöä, jossa yksilöllä on hyvä ja turvallinen olo, ja hän voi kokea olevansa merkityksellinen. (Saarikivi 2021, 37–40.)

Osallisuuden edistämässä yhtenä tärkeänä keinona on myös luottamuksen ja turvallisuuden rakentaminen ryhmätyöskentelyssä. Samankaltaisessa elämäntilanteessa oleville ryhmäläisille syntyy yhteenkuuluvuuden tunnetta. Suljettu ryhmä mahdollistaa turvallisen tilan, jolloin ryhmäläiset voivat olla toistensa tukena, saaden samalla itselleen vertaistukea. Osallisuutta pyritään edistämään luomalla yksilölle kokemus siitä, että hänet hyväksytään juuri sellaisena kuin hän on. Lämmin ja hyväksyvä ilmapiiri sekä luottamus ja turvallisuus ovat osallisuutta edistävässä ympäristössä keskeisessä asemassa. Myös viihtyisällä ja kodikkaalla ympäristöllä pyritään edistämään osallisuuden kokemusta. (Saarikivi 2021, 39.)

Saarikivi (2021, 54) toteaa, että työntekijät kokevat mahdollistamisen olevan keskeistä osallisuuden edistämässä. Se rakentuu muun muassa asiakkaiden tarpeiden ymmärryksestä ja toiminnan lähtökohdista. Osallisuutta pyritään edistämään luomalla tilanteita ja toimintaympäristöjä, joissa ihminen voi olla oma itsensä, hän voi kertoa mielipiteensä ja kokea olevansa yhteisön tasavertainen jäsen. Työntekijä on tukena tarvittaessa, mutta asiakas nähdään ihmisenä, jolla on kykyjä, osaamista sekä taitoja.

3 Äitien osallisuus ja hyvinvointi

3.1 Äitien osallisuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma Kaste mainitsi aiemmin lapsiperheet yhdeksi sosiaalisen osallisuuden riskiryhmäksi. Riskiryhmien osallisuutta pyritään edistämään muun muassa kehittämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden menetelmiä osallisuutta edistävimmiksi. (Leemann 2015, 7–8.) Vanhempien osallisuuden tukeminen sekä voimavarojen vahvistaminen on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä (Halme ym. 2014, 100). Viime vuosina osallisuutta on tutkittu useissa eri tutkimuksissa. Aiemmissä tutkimuksissa osallisuuden kokemuksen mittaamisessa on hyödynnetty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Sokra-hankkeessa kehitettyä osallisuusindikaattoria. Aiempien tutkimusten avulla on saatu viitteitä myös äitien kokemuksesta osallisuudesta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen FinSote 2019 -tutkimuksesta käy ilmi, että työikäisistä vahvimaksi osallisuutensa kokivat muun muassa perhevapaalla olevat naiset, joiden osallisuuspisteiden keskiarvo oli asteikolla 0–100 77,7 pistettä. Kyselyaineistossa aikuisväestön osallisuusindikaattorin keskiarvo oli 75,2 pistettä. (Hedman ym. 2021, 1–2.) Myös Grekula (2022, 2, 26–27) on tutkinut köyhyyttä kokeneiden osallisuuden kokemuksia. Tulosten mukaan, parhaimman keskiarvon (70,8) saivat ne henkilöt, jotka hoitivat omia lapsia kotonaan. Tulokset ovat siis samansuuntaisia FinSote 2019 -aineiston kanssa. Myös Kukkonen ja Isola (2021, 103) toteavat, että perhevapaalla olevat naiset kokevat vahvaa osallisuutta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2021) mukaan, perhevapaalla olevilla naisilla on kolmanneksi korkein osallisuuden kokemus aikuisväestöstä. Korkein osallisuuden kokemus aikuisväestössä on työssäkäyvillä. Myös Leemann ym. (2022, 99–101) tarkastelivat osallisuuden eroja Suomen aikuisväestössä. Yli 20-vuotiaiden osallisuusindikaattorin keskiarvo oli 75,3 pistettä, ja naisilla osallisuusindikaattorin keskiarvo oli 76,9 pistettä. Äitien osallisuutta ja hyvinvointia on kartoitettu myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut- pilottitutkimuksesta, josta käy ilmi, että esimerkiksi Päijät-Hämeessä 91 prosenttia synnyttäneistä äideistä koki olevansa tärkeä osa lähiyhteisöjä (Klemetti ym. 2018, 4, 39).

Halme ym. 2014 (100–101) toteavatkin, että erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota sellaisten äitien osallisuuden vahvistamiseen, joilla ilmenee voimavaroja kuormittavia tekijöitä. Muun muassa tunne pärjäämisestä vanhempana sekä taitojen riittävyys vanhempana ovat tekijöitä, joiden on todettu olevan yhteydessä äitien osallisuuden kokemukseen. (Halme ym. 2014, 100–101.) Heinströmin (2018, 15) mukaan stressi, vanhemmuuden huolet sekä

hankaluudet saada apua lähipiiriltä ovat äitien osallisuuteen heikentävästi yhteydessä olevia tekijöitä.

Vuorenmaa (2016, 56–57) tutki väitöskirjassaan vanhempien osallisuutta perheessä. Vuorenmaan väitöskirjasta käy ilmi, että äideistä kolmasosalla oli huoli vanhemmuuden taitojen riittävydestä. Jotta perhe kykenee kohtamaan elämänmuutoksia sekä selviytymään haastavista elämäntilanteista, edellyttää se vanhempien osallisuutta myös perheessä. Vanhemman osallisuus perheessä voidaan nähdä luottamuksena omiin taitoihin, tietoihin sekä toimintakykyyn. Tällöin vanhempi kykenee myös kasvattamaan lastaan ja huolehtimaan hänestä. Vanhemman osallisuus takaa myös lapselle myönteiset kasvuolosuhteet.

Vuorenmaan (2016, 9, 23–24, 59) tutkimuksesta käy ilmi, että vanhempien osallisuuden kokemukseen vaikuttivat heikentävästi vanhemmuuden huolet, stressi sekä haasteet saada lähipiiriltä apua. Myös vanhempien lapsuudenperheessä esiintyneet haasteet vaikuttivat äitien osallisuuteen heikentävästi. Tutkimuksesta käy ilmi, että mitä paremmaksi äidit kokivat arkensa toimivuuden, mitä vähemmän heillä oli huolta vanhemmuuden taitojen riittävydestä ja mitä helpommaksi he kokivat avun saamisen lähipiiriltään, sitä vahvemmasi he kokivat osallisuutensa omassa perheessään.

3.2 Äitien hyvinvointi

Osallisuuden kokemus on siis yhteydessä psyykkiseen kuormittuneisuuteen ja koettuun terveyteen (Isola & Leemann 2021, 381). Osallisuuden kokemusta heikentävät haasteet psyykkisessä terveydessä, muun muassa kielteinen itsetunto, heikentynyt kyky ratkaista elämässä eteen tulevia haasteita, elämänhallintataitojen haasteet sekä kyvyttömyys ilmaista tunteita. Esimerkiksi ihmiset, joilla on korkeampi sosioekonominen asema, todennäköisemmin osallistuvat ja kokevat osallisuutta. Tällöin heillä on myös paremmat edellytykset hyvään psyykkiseen terveyteen. (Rouvinen – Wilenius 2014, 55, 59.)

Vuonna 2020 toteutetun FinLapset -kyselytutkimuksen mukaan masennusoireilua ilmeni raskausaikana jopa 29 prosentilla äideistä, ja vauvan syntymän jälkeen 15 prosentilla äideistä. Tutkimuksen mukaan myös äitien yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt viime vuosina, ja vastanneista äideistä 12 prosenttia kertoi kokevansa yksinäisyyttä. Viime vuosina erityisesti koronapandemian on arvioitu lisänneen yksinäisyyden tunnetta myös äideillä. Äitien jaksamisen haasteita olivat masennusoireilun ja yksinäisyyden kokemuksen lisäksi myös eriaisteiset uupumuksen oireet. Tutkimuksesta myös ilmenee, että 42 prosenttia äideistä koki tarvitsevansa vauvan odotusaikana tukea mielialan vaihteluihin. Äideistä 67 prosenttia tarvitsi odotusaikana tukea vanhemmuuteen ammattilaisilta, ja omaan

jaksamiseensa tukea tarvitsi 58 prosenttia äideistä. (Klemetti ym.2021, 1–15.) Myös Halme ym. (2014, 96) mainitsevat, että tutkimusten mukaan yli puolet pienten lasten vanhemmista on huolissaan omasta jaksamisestaan. Kolmannes vanhemmista myös kokee muun muassa taloudellisia vaikeuksia sekä yksinäisyyttä. Myllyniemen (2021,1) mukaan yksinäisyys vaikuttaa negatiivisesti psyykkiseen terveyteen, ja siksi sen esiin tuominen ja siitä puhuminen on merkityksellistä. Merkitykselliset ja myönteiset ihmissuhteet ovat tärkeä osa yksilön hyvinvointia (Rautaparta- Pennanen ym.2022, 31).

Vauvaperheiden vanhempien jaksamisella on pitkäaikaisia seurauksia, pitkälle vauvojen aikuisikään saakka (Klemetti ym. 2018,71). Äitiys- ja lastenneuvolan lisäksi myös muut lapsiperhepalveluita tuottavat tahot ovatkin merkityksellisessä roolissa äitien hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemisessa, tuen antamisessa sekä ehkäisevän työn tarjoamisessa (Halme ym. 2014, 98). Äitien uupumista sekä ongelmien kanssa yksin jäämistä voidaan ehkäistä varhaisella puuttumisella. Hyvinvoinnin kannalta merkityksellistä on vahvuuksien tunnistaminen sekä niihin tukeutuminen vastoinikäymisten hetkellä. Äitien hyvinvointia voidaan tukea työntekijän toiminnalla, toiveikkuudella sekä myönteisellä asenteella. Työntekijät voivatkin olla tärkeässä roolissa äitien hyvinvoinnin tukemisessa sekä vanhemmuuden vahvistamisessa. (Rautaparta- Pennanen 2022, 18, 27–32.)

3.3 Vertaistuki osallisuutta edistämässä

Perhe-elämän taitekohdissa, esimerkiksi lapsen syntymän myötä, lapsiperheen tuen tarve usein lisääntyy. Tutkimusten mukaan, silloin kun perheillä on mahdollisuus päästä mukaan sosiaaliseen toimintaan, heidän osallisuuden kokemuksensa vahvistuu, ja tällöin myös vähenee riski syrjäytymiselle. Erilaisten kohtaamispaikkojen ja lapsiperhepalveluiden tarkoituksena on lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen, vanhemmuuden tukeminen ja osallisuuden kokemuksen vahvistaminen. Muun muassa erilaiset hankerahoituksella toimivat vertaisryhmät pyrkivät vahvistamaan osallisuutta sekä toimimaan arjen tukena. (Mynttinen 2013, 1–2.)

Mynttisen (2013, 12–13) mukaan sosiaalinen tuki on erityisen merkityksellistä äitiyteen siirtymävaiheessa, sillä vanhemman rooliin sekä vanhemmuuteen kasvuun liittyy usein haasteita. Äitiyslomalla myös äidin sosiaalinen elämänpiiri voi olla kapea, ja tällöin muun muassa erilaiset osallisuutta tukevat vertaisryhmät tarjoavat äideille arvokasta ja hyödyllistä tukea. Myös Myllyniemi (2012, 1, 25) toteaa, että äidiksi tuloon liittyy haastavia tilanteita ja tunteita. Yllättävät haasteet vauvan kanssa sekä sopeutumisvaikeudet äitiyden rooliin voivat tuntua äidistä hämmentäviltä. Äideillä voi olla korkeat vaatimukset äitiydelle ja muiden ihmisten

tuomitseminen voi pelottaa. Äidit kaipaavatkin erityisesti emotionaalista tukea sekä käytännön tukea arjessaan.

Halosen (2015, 16–17) mukaan vertaistukeen liittyy myös osallisuuden näkökulma, sillä kokemus vertaisuudesta ja osallisuudesta vaikuttaa muun muassa ihmisen selviytymiseen ja toimijuuteen sekä itsekunnioitukseen. Sosiaalinen osallisuus lisää ihmisten hyvinvointia ja terveyttä, ja vertaistukea tarjoavissa ryhmissä mahdollistuu sosiaalinen vuorovaikutus sekä sosiaalinen tuki, ja yksilö voi kokea ryhmässä omat ajatuksensa merkityksellisiksi. Vertaisryhmät mahdollistavat myös dialogisen keskustelun, jolloin esimerkiksi toisten kuuntelemista pidetään keskeisenä asiana. Vertaisuus ja osallisuuden kokemus ryhmässä voi innostaa yksilöä myös vaikuttamiseen ja muutokseen. Myös Koski (2015, 60, 63) mainitsee, että vertaisryhmät tarjoavat keskinäistä tukea, ja yhteinen aihepiiri ryhmässä luo turvallisuuden tunnetta yksilölle. Erilaiset yhteisöt ja ryhmät voidaankin nähdä äitien selviytymistä ja osallisuutta edistävinä tekijöinä.

Rautaparta- Pennanen ym. (2022, 14–25) ovat tarkastelleet vanhemmuuden ja selviytymiskykyisyyden tukemista vanhemmille suunnatussa vertaisryhmässä. Tutkimuksen kontekstina oli matalan kynnyksen Perheentalo -toiminta, jonka yhtenä tavoitteena on perheiden osallisuuden vahvistaminen. Tutkimuksesta käy ilmi, että vertaisryhmät mahdollistavat äideille kokemuksen osallisuudesta, ja tarjoavat myös mahdollisuuksia oppia selviytymiseen ja elämänhallintaan liittyviä taitoja.

Oma tukiverkosto on äideille siis merkityksellinen selviytymiskeino haastavassa elämäntilanteessa. Ryhmätoiminta mahdollistaa äideille kuulumisen tunteen kokemuksia sekä mahdollisuuden olla toimijana ryhmässä. (Koski 2015, 69–70.) Tukiverkosto ja vertaisryhmät ovat äitien hyvinvoinnin ja osallisuuden tukena, ja vertaistuki auttaa vähentämään merkittävästi yksinäisyyden kokemusta (Myllyniemi 2021, 1, 26). Osallisuus ilmenee vertaisryhmässä toisten arvostamisena, tasavertaisuutena sekä luottamuksena ja vaikuttamismahdollisuutena (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015, 1).

Myös Vauvan Taikan toiminnassa toisilta äideiltä saatua vertaistukea pidetään tärkeänä asiana. Vauvan Taikan toiminnassa keskeisessä roolissa ovatkin vertaistukea tarjoavat pienryhmät, joiden avulla pyritään tukemaan äitejä sekä lisäämään heidän hyvinvointiaan ja osallisuuden kokemusta.

4 Opinnäytetyön toteutus

4.1 Määrällinen tutkimus

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus on menetelmä, jonka avulla voidaan muun muassa saada yleinen kuva muuttujien välisistä suhteista sekä eroista. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tietoa analysoidaan numeroiden kautta, eli tutkittavia asioita ja niiden ominaisuuksia käsitellään numeroin. Tulokset esitetään numeroina, ja olennainen numerotieto selitetään sanallisesti sekä kuvataan, miten asiat ovat yhteydessä toisiinsa tai mitä eroavaisuuksia niillä on. Kvantitatiiviselle tutkimukselle on siis ominaista mittaaminen, mittarin käyttäminen, ja tiedon käsittely ja esittäminen numeroin. Esimerkiksi Likert-asteikko on järjestysasteikko, jonka avulla voidaan mitata asiakkaiden mielipiteitä. Määrällisen tutkimuksen avulla voidaan muun muassa selittää, kartoittaa tai vertailla esimerkiksi palveluita, ihmisryhmiä, yksilöitä ja niiden ominaisuuksia. Määrällisessä tutkimuksessa pyritään siihen, ettei tulokset jää vain numeroiksi, vaan saadut tulokset selitetään sanallisesti, ja lopuksi tuloksista tehdään johtopäätöksiä. (Vilkkä 2014, 14–22, 49, 147.)

Myös Heikkilän (2014, 6–8, 38) mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä voidaan käyttää kyselyä, jossa on Likertin asteikko. Asioita voidaan kuvata numeeristen suureiden avulla, ja selvittää eri asioiden riippuvuussuhteita tai ilmiössä ilmenviä muutoksia. Tuloksien havainnollistamisessa voidaan hyödyntää taulukoita, diagrammeja ja kuvioita. (Heikkilä 2014, 86).

Heikkilän (2014, 11, 15) mukaan validi määrällinen tutkimus mittaa sitä, mitä oli aikomus mitata, eikä tutkimuksessa ole toistuvia virheitä. Tutkimuksen validius turvataan perusteellisella suunnittelulla sekä vastuullisella tiedonkeruulla. Lisäksi tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että tutkimuksessa saatuja tuloksia esittävät kuviot ovat totuudenmukaisia.

Tässä opinnäytetyössä määrällinen aineisto koostui Vauvan Taikan asiakkaiden osallisuusindikaattori -tuloksista. Aineisto oli numeerisessa muodossa, tuloksia tarkasteltiin numeerisesti, ja olennaiset havainnot kuvaillaan sanallisesti.

4.2 Osallisuusindikaattori aineistonkeruumenetelmänä

Lahden Diakonialaitos on ottanut käyttöönsä eri toiminnoissaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen SOKRA-koordinaatiohankkeen kehittämän osallisuusindikaattorin. Vauvan Taikan osallisuuskyselyssä on Vauvan Taika-toimintaan soveltuvat saatesanat ja osallisuusindikaattori (Liite 1). Osallisuuskyselyssä on myös avattuna indikaattorin sisältämien väittämien perustelut ja taustat. Osallisuusindikaattorin avulla Vauvan Taika kartoittaa

asiakkaiden osallisuuden kokemusta kahdessa vaiheessa, toiminnan alkaessa ja päättyessä. Äitien osallisuuden kokemusten tarkastelussa hyödynnettiin Vauvan Taikan asiakailta kerättyjä osallisuusindikaattorin tuloksia.

Osallisuusindikaattori on kehitetty Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohankkeessa. Osallisuusindikaattori on suunniteltu mittaamaan osallisuuden eri osa-alueita. Käsitteenä osallisuus on operationalisoitu eli muutettu mitattavaan muotoon tutkimusten pohjalta sekä kehitetyn viitekehysten keinoin. (Isola ym. 2017, 53.) Osallisuusindikaattori on tieteellisesti validoitu, ja osallisuusindikaattoria kehitettäessä tehtiin kaksivaiheinen validointiprosessi. Ensimmäisessä vaiheessa tutkittiin, miten eri väittämät liittyvät toisiinsa ja kuvaavatko ne tarkoituksenmukaisesti erilaisia osallisuuden tekijöitä. Analysoinnissa hyödynnettiin muun muassa faktorianalyysia. Toisessa vaiheessa tutkittiin kysymysten yhteyttä erilaisiin hyvinvointimittareihin, jotta saatiin tietoa siitä, mihin muihin ilmiöihin osallisuusindikaattorin väittämät ovat yhteydessä. (Leemann ym. 2018, 15.)

Osallisuusindikaattorissa osallisuuden kokemus on jäsenneilty neljäksi ulottuvuudeksi (taulukko 1), jotka on operationalisoitu kymmenestä väittämästä muodostuvaksi osallisuusindikaattoriksi. Ulottuvuudet ovat elämän ja toimintaympäristön jatkuvuus, ennakoitavuus ja hallittavuus, koetut osallistumismahdollisuudet, merkityksellisyyden tunteet sekä kuuluminen tunteet. Osa väittämistä sijoittuu useammalle ulottuvuudelle. (Leemann ym. 2022, 96.) Osallisuusindikaattorissa on viisiportainen Likert-asteikko. Se koostuu kymmenestä eri väittämästä, joihin vastaaja ottaa kantaa. Vastauksissa numero yksi tarkoittaa ”täysin eri mieltä”, ja numero viisi taas ”täysin samaa mieltä”. Asteikon alkupään vastaukset kuvastavat kokemusta osattomuudesta, kun taas loppupään vastaukset kertovat osallisuuden kokemuksesta. Osallisuusindikaattorin väittämät ovat ilmaistu myönteisessä muodossa, jotta vastaaminen väittämiin olisi miellyttävämpää. (Leemann ym. 2018, 14.) Osallisuusindikaattoria on testattu muun muassa työelämän ulkopuolella oleville ihmisille, Terve- SOS- messuilla sekä pilottitutkimuksessa. Saatujen palautteiden perusteella indikaattorin väittämiä muokattiin. (Leemann ym. 2021, 5.)

Ulottuvuudet	Osallisuusindikaattorin väittämät
Elämän ja toimintaympäristön jatkuvuus, hallittavuus ja ennakoitavuus	• Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun • Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita • Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen • Tunnen, että elämälläni on tarkoitus
Koetut osallistumismahdollisuudet	• Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin • Saan myönteistä palautetta tekemisistäni

Kuulumisen tunne	• Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön • Olen tarpeellinen muille ihmisille • Koen, että minuun luotetaan • Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen • Saan myönteistä palautetta tekemisistäni
Merkityksellisyden tunne	• Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä • Tunnen, että elämälläni on tarkoitus • Saan myönteistä palautetta tekemisistäni • Olen tarpeellinen muille ihmisille

Taulukko 1. Osallisuusindikaattorin osallisuuden ulottuvuudet

Osallisuusindikaattorin taustalla olevan kysymyspatteriston (Experiences of Social Inclusion Scale, ESIS) tarkoituksena on tarkastella kymmenen väittämän avulla yksilön kokemusta merkityksellisyydestä, uskoa omiin toiminta- sekä vaikuttamismahdollisuuksiin sekä ihmisen kokemaa sosiaalisen vuorovaikutuksen laatua. (Hedman ym. 2021, 1.) Osallisuusindikaattorin pääkysymyksenä on: Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Vastaajaa pyydetään merkitsemään kunkin väittämän kohdalle vaihtoehto, joka kuvastaa vastaajan kokemusta parhaiten. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b.) Leemann ym. (2018, 15–17) ovat avanneet osallisuusindikaattorin väittämiä seuraavanlaisesti:

Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä

Mieluisa toiminta lisää merkityksellisyyden tunnetta, ja merkityksellisyyden tunne on välttämätöntä hyvinvoinnin kannalta. Kokemus merkityksellisyydestä lisää kykyä ottaa vastuuta omasta elämästä sekä tekemään ratkaisuja, jotka tukevat hyvinvointia.

Saan myönteistä palautetta tekemisistäni

Ihminen tarvitsee myönteistä palautetta, joka auttaa tuomaan osaamisen esiin. Myönteinen palaute tekee osaamisen näkyväksi, ja ihminen voi kokea olevansa arvostettu, ja uskoa tällöin itseensä ja pystymiseensä. Myönteisen palautteen saaminen edellyttää sosiaalisia suhteita, ja mahdollisuutta osoittaa oma kyvykkyytensä.

Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön

Yhteisöissä ja ryhmissä voi kokea läheisyyttä ihmisten kanssa. Samalla mahdollistuu oman kyvykkyyden osoittaminen ja ihminen voi panostaa yhteiseen hyvään.

Olen tarpeellinen muille ihmisille

Jotta ihminen voi kokea itsensä tarpeelliseksi toiselle ihmiselle, on hänellä oltava sosiaalisia suhteita sekä erilaisia vuorovaikutusympäristöjä. Tarpeellisuuden kokemus taas liittyy siihen, että ihminen voi tehdä hyvää muille ja voi olla mukana vaikuttamassa.

Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun

Jotta ihminen voi vaikuttaa elämänsä kulkuun, on hänen pystyttävä ymmärtämään asioita, jotka tapahtuvat hänelle itselleen tai hänen ympärillään. On tärkeää, että ihmisellä on tiedollisia ja taidollisia välineitä vaikuttaa asioihin. Vähäiset käytössä olevat resurssit rajoittavat mahdollisuuksia vaikuttaa oman elämän kulkuun.

Tunnen, että elämälläni on tarkoitus

Elämän tarkoitus on yhteydessä ihmisen kokemukseen siitä, onko hän tarpeellinen, kuuluuko hän itselle tärkeään ryhmään, ja koetaanko päivittäiset tekemiset merkityksellisinä. Kun ihmisellä on kokemus, että elämällä on tarkoitus, kykenee hän myös asettamaan tavoitteita.

Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita

Ihmisellä on oltava vapaus muun muassa sosiaalisiin suhteisiin ja poliittiseen vaikuttamiseen, jotta yksilölle mahdollistuu itselle tärkeiden asioiden tavoittelu. Lisäksi tarvitaan myös toimintavalmiuksia parantavia mahdollisuuksia, kuten palveluita sekä taloudellista turvaa. Vaikka ulkoapäin näyttäisi siltä, että yksilöllä on mahdollisuus tavoitella itselle tärkeitä asioita, ei yksilö kuitenkaan aina koe asian olevan niin. Ihminen ei voi asettaa itselleen tavoitteita, jos hän ei usko itseensä ja omiin mahdollisuuksiinsa.

Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen

Jotta ihminen osaisi hakea apua, on hänen hallittava ja tiedettävä toimintaympäristönsä. On myös tärkeää tuntee kuuluvansa sellaiseen kokonaisuuteen, tai oltava yhteys palveluun, josta voi pyytää apua tai johon voi tilanteen vaatiessa turvautua. Joskus ihminen ei kykene hakemaan apua, jolloin on kysymys myös siitä, miten paljon yksilö uskoo omiin toimintamahdollisuuksiinsa.

Koen, että minuun luotetaan

Tutkimusten mukaan ihmiset, joilla on vaikeuksia, eivät koe, että heihin luotetaan. Jos ihminen tuntee luottamusta avuntarjoajaa kohtaan, helpottuu myös avun piiriin hakeutuminen. Luottamuksen puute rajoittaa näin ollen toimintamahdollisuuksia. Edellytyksenä

luottamukselle on muun muassa kohtuullisesti ennakoitavat toimeentulo ja toimintaympäristö. Luottamussuhteen luominen vaatii aikaa.

Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin

Mahdollisuus vaikuttaa vaatii muun muassa vapauden poliittiseen osallistumiseen. On myös oltava osa sellaista kokonaisuutta, jossa mahdollistuu vaikuttaminen, ja jossa ihminen voi osallistua esimerkiksi yhteisen arvon luomiseen.

Osallisuusindikaattorissa väittämät pisteytetään niin, että suurempi pistemäärä kertoo vahvemman osallisuuden kokemuksesta. Summapistemäärä on skaalattu vaihteluvälille 0–100. (Hedman ym. 2021, 1.) Osallisuusindikaattorin tulokset pisteytetään niin, että jokaisesta vastauksesta saa 1–5 pistettä. Jos vastaaja vastaa ”Täysin eri mieltä”, saa vastauksesta 1 pisteen. Jos taas vastaaja vastaa ”Täysin samaa mieltä”, saa vastauksesta 5 pistettä. Tällöin kymmenestä väittämästä tulee enimmillään 50 pistettä. Raakasummapistemäärästä vähennetään 10, jolloin jää jäljelle 0–40 pistettä. Lopuksi pisteet kerrotaan 2,5:llä, jolloin summapistemäärä on 0–100. Osallisuusindikaattorin summapistemäärää laskettaessa tulee käyttää vain täysin täytettyjä kysymyspattereita. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023b.) Summapistemäärän laskemisen kaava on kuvattu alla.

$$\text{Summapistemäärä (0-100)} = \left(\sum_{i=1}^{10} x_i - 10 \right) \times 2,5$$

4.3 Aineiston analysointi

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineiston keruun jälkeen siirrytään aineiston tarkistukseen, käsittelyyn ja analysointiin. Analysoinnin jälkeen esitetään tulokset ja tulkinta, sekä arvioidaan kokonaisluotettavuus. (Vilka 2014, 170.) Osallisuusindikaattori-aineistoa käsiteltiin Microsoft Excel-ohjelmistolla. Excelissä kaaviovalikoima on monipuolinen ja se sisältää analyysityökaluja (Heikkilä 2014, 73). Vauvan Taika kokoaa Exceliin kaikki osallisuusindikaattorin vastaukset, jolloin tarkastelussa pystyttiin hyödyntämään jo valmista aineistoa. Jokaisen asiakkaan osallisuusindikaattorin alku- ja loppukyselyn vastaukset olivat syötettyinä Exceliin, ja Excelissä oli nähtävillä myös jokaisen asiakkaan alku- ja loppukyselyn osallisuus pisteet, sekä yksittäisistä väittämistä saadut pisteet. Lisäksi Excelissä oli nähtävillä jokaisen asiakkaan osallisuus pisteiden muutos alku- ja loppukyselyn välillä. Aineistosta valikoitui tarkasteluun ne osallisuusindikaattorin vastaukset, joista oli saatavilla sekä alku- että loppukyselyn vastaukset maaliskuun 2023 alkuun mennessä. Osallisuusindikaattori-vastausten analysointiin oli saatavilla 37 asiakkaan alku- ja loppukyselyn vastaukset. Aineiston

ulkopuolelle jäivät ne osallisuusindikaattorin vastaukset, joista oli saatavilla vain alku- tai loppukysely. Indikaattoriin vastanneista asiakkaista kaikki olivat vastanneet jokaiseen väittämään, jolloin aineistosta ei tarvinnut jättää yhtään osallisuusindikaattori- lomaketta pois yksittäisten vastausten puuttumisen vuoksi.

Aineistoa analysoitaessa Likert-asteikon väittämien pisteet 1–5 muutettiin osallisuuspisteiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen summapistemäärän laskukaavan mukaisesti. Tällöin esimerkiksi ”Täysin samaa mieltä” -vastauksesta kertyi 10 pistettä, ja ”Täysin eri mieltä” -vastauksesta 0 pistettä. Aineiston analysoinnissa tarkasteltiin koko joukon osallisuuden kokemusta alku- ja loppukyselyssä sekä eri ryhmien osallisuuden kokemusta. Ryhmiksi muodostuivat toimeksiantajan pyynnöstä raskaana ollessaan ja synnytyksen jälkeen toimintaan osallistuvat asiakkaat sekä alkumittauksessa Yli ja alle 77,7 osallisuuspistettä saaneet asiakkaat. Summapistemäärä 77,7 valikoitui FinSote 2019 -tutkimuksesta saadun tuloksen perusteella, jonka mukaan perhevapaalla olevien naisten osallisuuspisteiden keskiarvo oli 77,7 pistettä (Hedman ym. 2021, 1–2). Osallisuuden kokemusta tarkasteltiin myös osallisuusindikaattorin väittämäkohtaisten osallisuuspisteiden kautta sekä osallisuusindikaattorin neljän ulottuvuuden kautta.

Tässä opinnäytetyössä määrällistä aineistoa analysoitiin kuvailevasti. Kuvailevassa tutkimuksessa esitetään tai luonnehditaan tarkasti esimerkiksi ilmiön tai asian keskeisimmät ja kiinnostavimmat piirteet (Vilka 2014, 20). Aineistosta tarkasteltiin muun muassa osallisuusindikaattorin summapistemääriä, keskiarvoja, moodeja ja mediaaneja. Osallisuusindikaattori-aineiston tuloksissa keskiarvot, mediaani ja moodi olivat samansuuntaisia, joten indikaattorin tuloksista esitellään pääosin vain keskiarvot.

5 Tulokset

5.1 Osallisuusindikaattoriin vastanneiden taustatiedot

Osallisuusindikaattoriin vastanneet äidit olivat iältään 18-45-vuotiaita. Osallisuusindikaattorin vastauslomakkeessa taustatietoina olivat sukupuoli ja ikä. Tutkimusaineisto muodostui 37 asiakkaan osallisuusindikaattorin alku- ja loppukyselyistä, jotka oli tehty tammikuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana. Aineiston ulkopuolelle jäivät ne vastaukset, joista ei ollut saatavilla joko alku- tai loppukyselyä. Tutkimukseen valikoituneet äidit osallistuivat Vauvan Taikan toimintaan tammikuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana. Osallisuusindikaattoriin vastanneiden asiakkaiden alku- ja loppukyselyn vastaamisväli oli keskimäärin hieman yli puoli vuotta.

5.2 Osallisuusindikaattorin tulokset kaikkien vastanneiden kesken

Osallisuusindikaattoriin vastanneiden (N37) osallisuuspisteiden keskiarvo asteikolla 0–100 oli alkukyselyssä tasan 80, ja loppukyselyssä 85 (taulukko 2). Vauvan Taikan toimintaan osallistuvien äitien osallisuuspisteet ovat alkumittauksessa hieman korkeammat Finsote 2019 -tutkimustulokseen verrattuna, jonka mukaan perhevapaalla olevien naisten osallisuuspisteiden keskiarvo oli 77,7 (Hedman ym. 2021, 1–2).

Tarkasteltaessa yksittäisiä osallisuusindikaattorin summapistemääriä, Vauvan Taikan osallisuusindikaattorin tulosten alhaisin osallisuuspistemäärä sekä alku- että loppukyselyssä oli 52,5 osallisuuspistettä, ja korkein 100 osallisuuspistettä. Vastanneiden osallisuusindikaattorin summapistemäärien moodi oli alkumittauksessa 95, ja loppumittauksessa 85 (taulukko 2). Moodin laskuun vaikuttaa alkumittauksessa muutamien korkeiden osallisuuspistemäärien saaneiden vastaajien osallisuuspisteiden hienoinen lasku, kun taas alhaisemman osallisuuspistemäärän saaneilla osallisuuspisteiden nousu oli suurempaa.

(N37)	ALKUKYSELY	LOPPUKYSELY
KESKIARVO	80	85,5
MEDIAANI	80	87,5
MOODI	95	85

Taulukko 2. Osallisuusindikaattorin summapistemäärän tulokset

Koko joukkoa tarkasteltaessa suurin muutos osallisuuspisteiden nousussa alku- ja loppukyselyn välillä oli kahdella vastaajista, joiden osallisuuspisteet nousivat toiminnan aikana peräti 27,5 pisteellä (taulukko 3). Osallisuuspisteet nousivat toiminnan aikana reilusti yli puolella vastanneista, ja laskivat alle neljäsosalla vastanneista. Viidellä vastaajalla osallisuuspisteissä ei tapahtunut muutosta alku- ja loppukyselyn välillä. Osallisuuspisteiden

nousu oli keskimäärin 11 pistettä, ja negatiivisen muutoksen keskiarvo taas noin 6 osallisuuspistettä.

OSALLISUUSPISTEIDEN MUUTOS	VASTAAJIEN MÄÄRÄ (N37)	MUUTOS (KA)	SUURIN MUUTOS	PIENIN MUUTOS
OSALLISUUSPISTEET NOUSIVAT	23	11,3	27,5	2,5
OSALLISUUSPISTEET LASKIVAT	9	-6,38	-15	-2,5
EI MUUTOSTA	5			

Taulukko 3. Osallisuuspisteiden muutokset alku- ja loppukyselyssä

5.3 Osallisuusindikaattorin väittämäkohtaiset tulokset

Alku- ja loppukyselyn väittämäkohtaisia vastauksia tarkasteltaessa selkeänä havaintona voidaan nähdä, ettei yksikään kyselyyn vastanneista ollut täysin eri mieltä osallisuusindikaattorin yhdenkään väittämän suhteen (taulukko 4). Vastaukset painottuvat pääosin ”Ei samaa eikä eri mieltä” sekä ”Täysin samaa mieltä” vastausten välille. Osallisuusindikaattoriin vastanneista suurin osa oli sekä alku- että loppukyselyssä väittämien kanssa joko jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Eniten ”Jokseenkin eri mieltä” – vastauksia kertyi alkukyselyssä kolmeen ensimmäiseen väittämään, jotka liittyvät päivittäisten tekemisten merkitykselliseksi kokemiseen, myönteisen palautteen saamiseen sekä itselle tärkeään ryhmään tai yhteisöön kuulumiseen. Näihin väittämiin kolme vastaajaa (N37) vastasivat olevansa jokseenkin eri mieltä.

(N 37)	Täysin eri mieltä		Jokseenkin eri mieltä		Ei samaa eikä eri mieltä		Jokseenkin samaa mieltä		Täysin samaa mieltä	
	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.
Mittauskerta										
Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä	0	0	3	0	1	0	21	15	12	22
Saan myönteistä palautetta tekemisistäni	0	0	3	1	8	7	21	19	5	10
Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön	0	0	3	2	7	5	14	15	13	15
Olen tarpeellinen muille ihmisille	0	0	1	0	1	0	16	11	19	26
Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun	0	0	0	1	6	3	16	14	15	19
Tunnen, että elämälläni on tarkoitus	0	0	0	0	4	0	14	8	19	29

Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita	0	0	1	2	10	5	18	11	8	19
Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen	0	0	2	1	1	1	19	18	15	17
Koen, että minuun luotetaan	0	0	1	1	2	2	10	12	24	22
Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin	0	0	0	0	3	2	19	18	15	17

Taulukko 4. Vastauksien jakautuminen väittämittäin alku- ja loppukyselyssä

Osallisuusindikaattorin yksittäisten väittämien tarkastelu osoittaa, että alkukyselyssä vastaajat olivat eniten samaa mieltä väittämästä ”Koen, että minuun luotetaan”, vastausten keskiarvon ollessa 8,9 asteikolla 0-10 (taulukko 5). Väittämän kohdalla on myös nähtävillä pienin muutos keskiarvossa alku- ja loppukyselyn välillä, joka näyttäisi selittyvän väittämän saamalla korkeilla pisteillä alkukyselyssä. Kun väittämän pisteiden keskiarvo on jo alkukyselyssä verrattain korkea, voidaan olettaa pisteiden nousun olevan loppukyselyssä maltillisempaa. Loppukyselyssä vastaajat olivat taas eniten samaa mieltä väittämästä ”Tunnen, että elämälläni on tarkoitus” (ka 9,4). Suurin muutos alku- ja loppukyselyn välillä on väittämässä ”Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä”, joka teki nousua yli yhden pisteen verran. Väittämä ”Saan myönteistä palautetta tekemisistäni” taas näyttyy heikoimpana sekä alku- että loppukyselyssä. Väittämän keskiarvo on kuitenkin molemmissa kyselyissä suhteellisen korkea, keskiarvon ollessa alkukyselyssä 6,9, ja loppukyselyssä 7,6.

Väittämä	Vastausten keskiarvo alkukyselyssä (0–10)	Vastausten keskiarvo loppukyselyssä (0–10)	Muutos
Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä	7,8	9,0	1,2
Saan myönteistä palautetta tekemisistäni	6,9	7,6	0,7
Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön	7,5	7,9	0,4
Olen tarpeellinen muille ihmisille	8,6	9,3	0,7
Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun	8,1	8,4	0,3
Tunnen, että elämälläni on tarkoitus	8,5	9,4	0,9
Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita	7,2	8,2	1,0
Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen	8,2	8,4	0,2
Koen, että minuun luotetaan	8,9	8,7	-0,2
Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin	8,3	8,5	0,2

Taulukko 5. Osallisuusindikaattorin väittämien keskiarvot

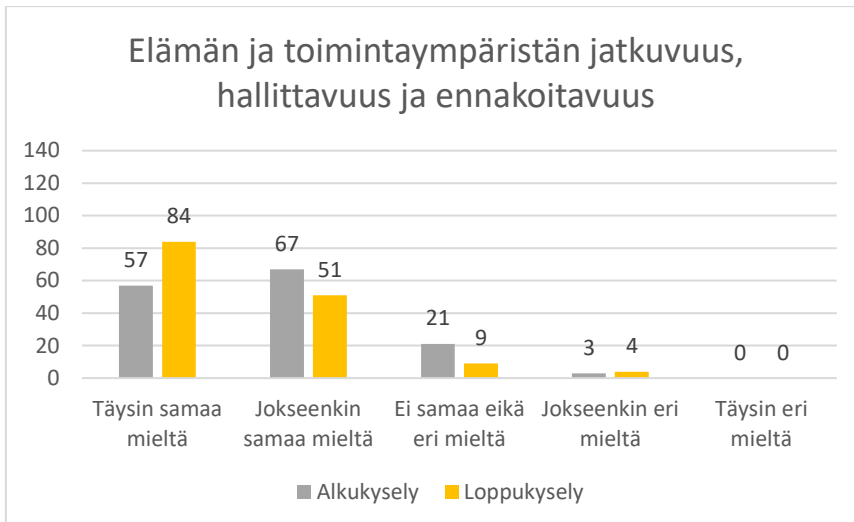
Kaiken kaikkiaan jokaisen väittämän keskiarvot näyttäytyvät melko korkeana sekä alku- että loppukyselyssä. Tulosten perusteella suurin osa Vauvan Taikan toimintaan osallistuvista äideistä koki loppukyselyn perusteella vahvasti, että heidän elämällään on tarkoitus, he ovat tarpeellisia muille ihmisille, ja heidän päivittäiset tekemisensä ovat merkityksellisiä. Vauvan Taikan toiminnan aikana vahvistui erityisesti tunne päivittäisten tekemisten merkityksellisyydestä. Väittämiä vertailtaessa, heikointa osallisuutta äidit kokivat väittämästä ”Saan myönteistä palautetta tekemisistäni”. Väittämän keskiarvo ei kuitenkaan ole alhainen, ja vastausten jakautumista tarkasteltaessa (taulukko 4), on nähtävissä, että yli puolet vastaajista on sekä alku- että loppukyselyssä ollut väittämän kanssa joko jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Tarkasteltaessa sekä osallisuusindikaattorin summapistemääriä, että väittämäkohtaisia vastauksia, voidaan siis todeta Vauvan Taikan toimintaan osallistuvien äitien kokevan verrattain korkeaa osallisuutta jo asiakkuuden alussa, ja osallisuuden kokemus myös vahvistui toiminnan aikana.

5.4 Osallisuusindikaattorin tulokset ulottuvuuksittain

Osallisuusindikaattorin väittämät on jaoteltu neljään eri osa-alueeseen, joita ovat elämän ja toimintaympäristön jatkuvuus, hallittavuus ja ennakoitavuus, koetut osallistumismahdollisuudet, kuulumisen tunne sekä merkityksellisyyden tunne. (Leemann ym.2022, 96.) Seuraavaksi vastaajien osallisuuden kokemusta tarkastellaan näiden neljän osallisuuden ulottuvuuden kautta.

Elämän ja toimintaympäristön jatkuvuus, hallittavuus ja ennakoitavuus

Elämän ja toimintaympäristön jatkuvuus, hallittavuus ja ennakoitavuus- ulottuvuus pitää sisällään seuraavat neljä osallisuusindikaattorin väittämää: Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kuluun, tunnen, että elämälläni on tarkoitus, koen, että pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita sekä saan apua silloin, kun sitä todella tarvitsen. Alku- ja loppukyselyn vastausten jakautumista tarkasteltaessa, vastaajien samanmielisyyden ulottuvuuden väittämien kanssa kasvoi toiminnan aikana (kuvio 1.)

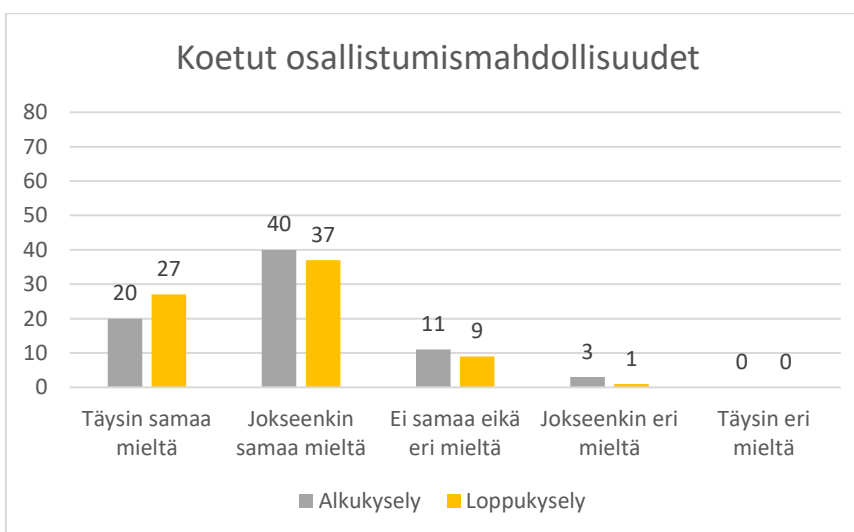

Kuvio 1. Ulottuvuuksien vastausten jakautuminen

Ulottuvuuden osallisuuspisteiden keskiarvo oli alkukyselyssä noin 32 pistettä, ja pistemäärä nousi toiminnan aikana keskimäärin lähes kolmella osallisuuspisteellä (taulukko 6).

Koetut osallistumismahdollisuudet

Koetut osallistumismahdollisuudet- ulottuvuus pitää sisällään kaksi osallisuusindikaattorin väittämää, jotka ovat: Saan myönteistä palautetta tekemisistäni sekä pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin. Ulottuvuuden vastausten jakautumista tarkasteltaessa, voidaan todeta vastaajien olleen sekä alku- että loppukyselyssä eniten jokseenkin samaa mieltä väittämien kanssa (kuvio 2).

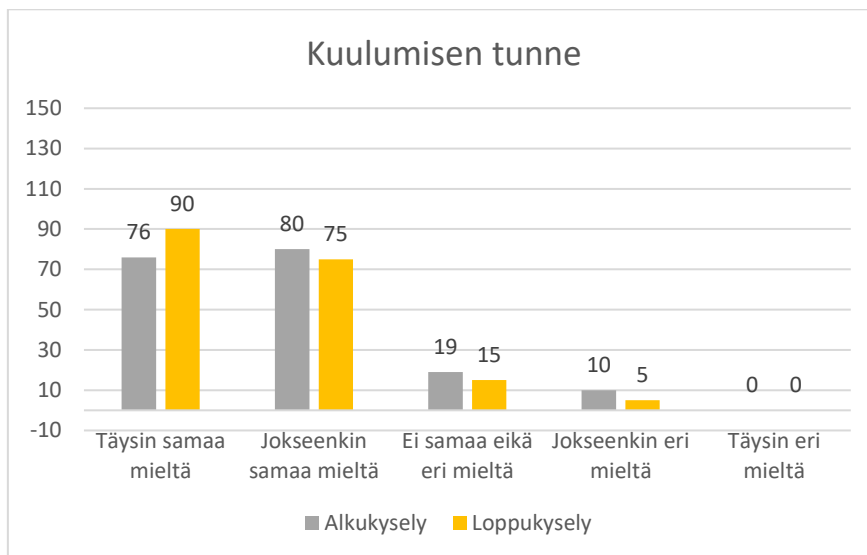

Kuvio 2. Ulottuvuuden vastausten jakautuminen

Ulottuvuuden osallisuuspisteiden keskiarvossa on nähtävillä hienoista positiivista muutosta alku- ja loppukyselyn välillä, keskiarvon ollessa alkukyselyssä noin 15 pistettä, ja loppukyselyssä hieman yli 16 pistettä (taulukko 6).

Kuulumisen tunne

Kuulumisen tunne- ulottuvuus pitää sisällään viisi osallisuusindikaattorin väittämää. Väittämät ovat: Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön, olen tarpeellinen muille ihmisille, koen, että minuun luotetaan, saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen sekä saan myönteistä palautetta tekemisistäni. Tarkasteltaessa vastausten jakautumista alku- ja loppukyselyssä, voidaan todeta vastaajien samanmielisyyden lisääntyneen toiminnan aikana ulottuvuuden väittämien kanssa (kuvio 3).

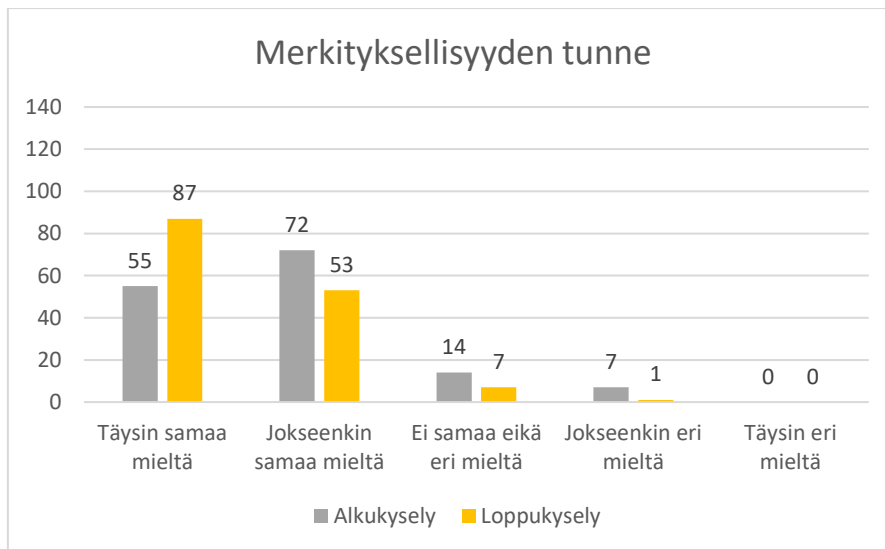

Kuvio 3. Ulottuvuuden vastausten jakautuminen

Ulottuvuuden osallisuuspisteiden keskiarvo nousi alku- ja loppukyselyn välillä lähes kahdella osallisuuspisteellä, pisteiden ollessa alkukyselyssä keskimäärin 40 osallisuuspistettä (taulukko 6).

Merkityksellisyden tunne

Merkityksellisyden tunne- ulottuvuus pitää sisällään neljä osallisuusindikaattorin väittämää, jotka ovat: Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä, tunnen, että elämälläni on tarkoitus, saan myönteistä palautetta tekemisistäni sekä olen tarpeellinen muille ihmisille. Vastaajien samanmielisyyys ulottuvuuden väittämien kanssa kasvoi toiminnan aikana, sillä alkukyselyssä kertyi eniten ”Jokseenkin samaa mieltä”- vastauksia, kun taas loppukyselyssä yli puolet vastauksista sijoittuivat ”Täysin samaa mieltä”- kohtaan (kuvio 4).

Kuvio 4. Ulottuvuuden vastausten jakautuminen

Alkukyselyssä vastaajien keskimääräinen osallisuuspistemäärä oli noin 32 pistettä. Ulottuvuuden osallisuuspistemäärä nousi Vauvan Taikan toiminnan aikana keskimäärin lähes neljällä pisteellä (taulukko 6).

n 37	Maksimi pistemäärä	Alkukyselyn keskiarvo	Loppukyselyn keskiarvo	Muutos	Muutos %
Elämän ja toimintaympäristön jatkuvuus, hallittavuus ja ennakoitavuus	40	32,0	34,7	2,7	8,4
Koetut osallistumismahdollisuudet	20	15,2	16,1	0,9	5,9
Kuulumisen tunne	50	40	41,9	1,9	4,8
Merkityksellisuuden tunne	40	31,8	35,7	3,9	12,3

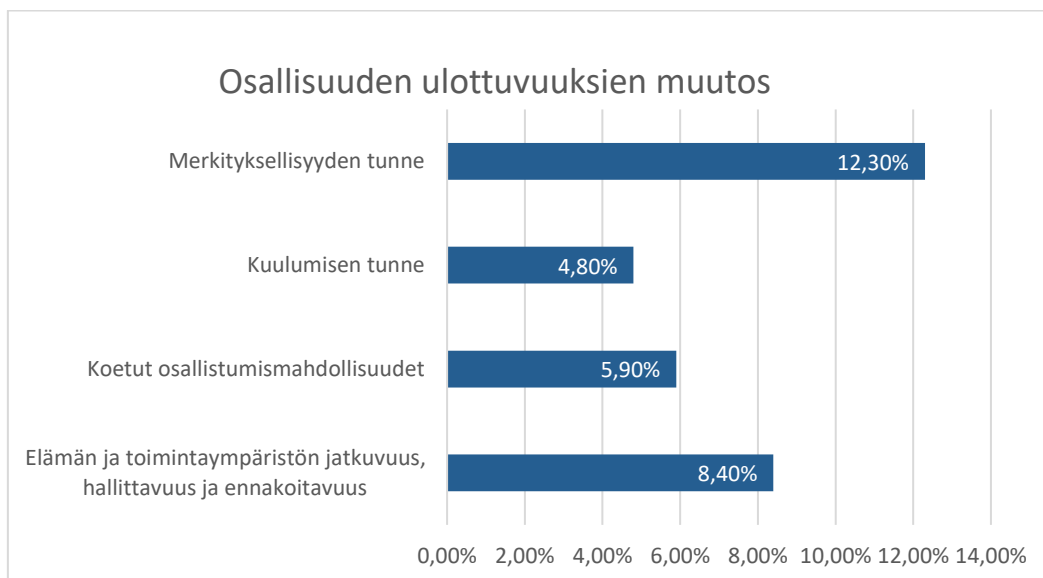
Taulukko 6. Osallisuuden ulottuvuuksien tulokset alku- ja loppukyselyssä

Osallisuuden ulottuvuuksissa nousua toiminnan aikana

Tarkasteltaessa osallisuusindikaattorin neljää ulottuvuutta, on jokaisessa nähtävissä nousua tarkastelujakson aikana. Ulottuvuuksista eniten nousua teki merkityksellisuuden tunne, jonka vastausten keskiarvo kohosi jopa yli 12 prosenttia alku- ja loppukyselyn välillä (kuvio 5). Myös elämän ja toimintaympäristön jatkuvuus, hallittavuus ja ennakoitavuus -ulottuvuudessa on nähtävillä selkeää positiivista muutosta. Merkityksellisuuden tunne rakentuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, ja osallisuusindikaattorin tulosten perusteella Vauvan Taikan ryhmätoiminnan aikana äitien merkityksellisuuden tunne on vahvistunut.

Merkityksellisyyden tunteen lisääntyminen vauvan syntymän myötä tukee myös aiempaa tutkimustulosta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen seurantatutkimuksesta, jossa tutkittiin muun muassa vanhemmuustekijöiden yhteyttä mielen hyvinvointiin. Tutkimustuloksista käy ilmi, että suurempi merkityksellisyyden tunne on yhteydessä vanhemmuuteen. (Grundström ym. 2023.) Äidiksi tulo voi jo itsessään vahvistaa kokemusta elämän merkityksellisyydestä, ja päivittäisten tekemisten merkityksellisyys voi kasvaa hoidettaessa omaa lasta kotona. Myös Vauvan Taikan ryhmätoiminta on voinut tarjota äideille mahdollisuuden vaihtaa kokemuksia ja ajatuksia äitiyteen liittyen. Ryhmän tarjoama vertaistuki on mahdollisesti voinut vahvistaa äitien kokemusta siitä, että he tekevät merkityksellistä työtä kotona lastensa kanssa.

Vauvan Taikan asiakkaiden osallisuuden kokemusta tarkasteltaessa ulottuvuuksittain, heikoimpana ulottuvuutena alkuperäisessä ja loppukyselyssä näyttävät koetut osallistumismahdollisuudet -ulottuvuus, jonka kanssa vastaajat olivat eniten jokseenkin samaa mieltä (kuvio 2). Ulottuvuuteen ei kuitenkaan kertynyt alkuperäisessä ja loppukyselyssä yhtäkään ”Täysin eri mieltä”-vastausta, ja ulottuvuuden vastausten keskiarvo nousi tarkastelujakson aikana (kuvio 5). Alkukyselyssä elämän ja toimintaympäristön jatkuvuus, hallittavuus ja ennakoitavuus, sekä kuulumisen tunne näyttävät vahvimpina osallisuuden ulottuvuuksina. Loppukyselyssä elämän ja toimintaympäristön jatkuvuus, hallittavuus ja ennakoitavuus -ulottuvuuden lisäksi myös merkityksellisyyden tunne näyttävät vahvana ulottuvuutena.

Kuvio 5. Osallisuuden ulottuvuuksien osallisuuspisteiden prosentuaalinen keskiarvon nousu

Merkittävimminä huomioina osallisuuden ulottuvuuksia tarkasteltaessa voidaan siis pitää merkityksellisyyden tunteen kasvua. Huomionarvoista on myös se, että jokainen osallisuuden ulottuvuus teki nousua alkuperäisessä ja loppukyselyssä välillä. Pisteiden nousut ovat osissa

ulottuvuuksissa kuitenkin melko pieniä. Esimerkiksi koetut osallistumismahdollisuudet -ulottuvuuden keskiarvo teki nousua alle yhden pisteen verran. Vähäinen muutos ulottuvuuksien keskiarvossa voi mahdollisesti selittyä alkukyselyiden korkeilla pisteillä, jolloin pistemäärän nousun voidaan olettaa olevan maltillisempaa.

5.5 Matalat ja korkeat osallisuuspisteet

Matalien ja korkeiden osallisuuspisteiden raja 77,7 pistettä valikoitui FinSote 2019 -tutkimuksen tuloksen perusteella, jonka mukaan perhevapaalla olevien naisten osallisuuspisteiden keskiarvo oli 77,7 pistettä (Hedman ym. 2021, 1–2). Osallisuusindikaattoriin vastanneista (N37) 22:n osallisuuspisteet olivat 77,7 tai enemmän, ja viidellätoista vastanneista pisteet olivat alle 77,7 (taulukko 7). Korkeamman osallisuuspistemäärän saaneiden alkukyselyn osallisuuspisteiden keskiarvo oli noin 88, ja loppumittauksessa pisteet nousivat keskimäärin hieman alle yhdellä pisteellä. Alhaisemman pistemäärän saaneiden (n15) osallisuuspisteiden keskiarvo oli alkukyselyssä noin 68. Osallisuuspisteet kuitenkin nousivat toiminnan aikana keskimäärin jopa hieman yli 12 pisteellä. Tuloksien keskiarvot, moodit ja mediaanit olivat samansuuntaisia sekä alku- että loppukyselyssä.

Osallisuuspisteet alkumittauksessa (0–100)	Vastanneiden määrä (n37)	Vastanneiden määrä %	Vastausten keskiarvo alkukyselyssä	Vastausten keskiarvo loppukyselyssä	Osallisuuspisteiden muutos (ka)
Yli 77,7	22	59,5	88,3	89,2	0,9
Alle 77,7	15	40,5	67,8	80	12,2

Taulukko 7. Yli ja alle 77,7 osallisuuspistettä saaneiden osallisuuspisteiden summapistemäärän muutos

Alkumittauksessa korkeamman pistemäärän saaneista (n22), pisteet nousivat puolella vastaajista, ja laskivat kahdeksalla vastaajista. Kolmella vastaajista pisteet pysyivät samana (taulukko 8). Osallisuuspisteiden lasku ja nousu olivat keskimäärin 6,5 pistettä. Alhaisemman pistemäärän saaneista (n15) 12:lla vastanneista pisteet nousivat, ja taas laskivat vain yhdellä vastaajalla viiden pisteen verran. Osallisuuspisteet pysyivät samana kahdella vastaajista. Alhaisemman pistemäärän saaneiden osallisuuspisteiden nousu oli keskimäärin jopa 15,6 osallisuuspistettä. Tulosten perusteella, erityisesti ne äidit, joiden osallisuuspisteet olivat alkukyselyssä matalahkot, kokivat siis osallisuuden kokemuksen lisääntyneen Vauvan Taikan toiminnan aikana.

Osallisuuspisteiden muutos	Yli 77,7 osallisuuspistettä		Alle 77,7 osallisuuspistettä	
	Vastaaajat	%	Vastaaajat	%
Noussut	11	50	12	80
Laskenut	8	36,4	1	6,7
Ei muutosta	3	13,6	2	13,3
Yhteensä	22	100	15	100

Taulukko 8. Yli ja alle 77,7 osallisuuspistettä saaneiden osallisuuspisteiden muutokset

Yli ja alle 77,7 saaneiden väittämäkohtaiset tulokset

Korkeamman pistemäärän saaneet kokivat sekä alku- että loppukyselyssä vahvimpana tunteen siitä, että heidän elämällään on tarkoitus, keskiarvon ollessa lähes 10 pistettä (taulukko 9). Heikoimpana taas näyttäytyy kokemus myönteisen palautteen saamisesta, keskiarvon ollessa alkukyselyssä 7,5, ja loppukyselyssä 7,8. Matalamman pistemäärän saaneiden kohdalla alkukyselyssä vahvimpana näyttäytyi kokemus siitä, että heihin luotetaan (ka 7,7), ja heikoimpana taas kokemus kuulumisesta itselle tärkeään ryhmään tai yhteisöön (ka 5,7). Myös myönteisen palautteen saaminen sekä kokemus mahdollisuudesta tavoitella itselle tärkeitä asioita, näyttäytyivät alkukyselyssä heikoimpina väittäminä alhaisemman pistemäärän saaneilla.

Molemmilla ryhmillä vahvistui toiminnan aikana eniten tunne päivittäisten tekemisten merkityksellisyydestä. Korkeamman pistemäärän saaneilla väittämä teki nousua 0,6 pisteellä, ja alhaisemman pistemäärän saaneilla väittämän keskiarvo nousi jopa yli kahdella pisteellä. Korkeamman pistemäärän saaneilla vahvistui yhtä paljon myös kokemus siitä, että he pystyvät tavoittelemaan itselle tärkeitä asioita, ja alhaisemman pistemäärän saaneilla kasvoi lähes yhtä paljon tunne elämän tarkoituksellisuudesta.

Korkeamman pistemäärän saaneiden väittämäkohtaisten osallisuuspisteiden vähäiset muutokset alku- ja loppukyselyn välillä selittyvät korkeilla osallisuuspisteillä jo alkukyselyssä, jolloin muutokset ovat odotettavasti vähäisempiä. Jokaisen väittämän kohdalla osallisuuden kokemus näyttäytyy melko vahvana, väittämien keskiarvon ollessa alku- ja loppukyselyssä alhaisimmillaan 7,5, jolloin suurin osa vastanneista on ollut väittämien kanssa joko jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä. Väittämäkohtaiset korkeat keskiarvot kertovat vastaajien vahvasta osallisuuden kokemuksesta.

Huomionarvoista on se, että alhaisemman osallisuuspistemäärän saaneiden kohdalla, loppukyselyssä jokaisen väittämän keskiarvoissa on nähtävillä nousua. Lisäksi tarkasteltaessa osallisuuden kokemusta neljän ulottuvuuden kautta (taulukko 1), nousi ulottuvuuksista eniten merkityksellisyyden tunne, jonka keskiarvo nousi 1,7 pisteellä. Yli 77,7 osallisuuspistettä saaneilla ulottuvuuksien keskiarvoissa ei ole nähtävillä merkittävää muutosta.

Molemmissa ryhmissä väittämistä yhtenä eniten teki siis nousua väittämä ”Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä”. Alkukyselyssä alhaisemman pistemäärän saaneiden kohdalla väittämäkohtaiset pisteiden nousut ovat kuitenkin suurempia verrattuna korkeamman pistemäärän saaneisiin. Vaikka korkeammat osallisuuspisteet saaneilla osissa väittämistä on nähtävissä pientä laskua, ovat keskiarvon laskut kuitenkin lähellä nol-
laa. Merkityksellisimpänä huomiona voidaan pitää alhaisemman osallisuuspistemäärän saaneiden keskiarvon nousua väittämässä ”Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä”, sillä väittämän keskiarvo nousi jopa yli kahdella pisteellä.

Väittämä	Vastausten keskiarvo alkukyselyssä (0-10)		Vastausten keskiarvo loppukyselyssä (0-10)		Muutos	
	Yli 77,7	Alle 77,7	Yli 77,7	Alle 77,7	Yli 77,7	Alle 77,7
Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä	8,6	6,5	9,2	8,7	0,6	2,2
Saan myönteistä palautetta tekemisistäni	7,5	5,8	7,8	7,2	0,3	1,4
Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön	8,6	5,7	8,5	7,0	-0,1	1,3
Olen tarpeellinen muille ihmisille	9,4	7,5	9,4	9,0	0	1,5
Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun	8,9	7,0	9,2	7,5	0,3	0,5
Tunnen, että elämälläni on tarkoitus	9,6	7,2	9,8	9,0	0,2	1,8
Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita	8,2	5,8	8,8	7,3	0,6	1,5
Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen	8,8	7,5	8,8	8,0	0	0,5
Koen, että minuun luotetaan	9,7	7,7	9,0	8,3	-0,7	0,6
Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin	9,1	7,2	8,9	8,0	-0,2	0,8

Taulukko 9. Yli ja alle 77,7 osallisuuspistettä saaneiden osallisuusindikaattorin tulosten keskiarvo väittämittäin

Yli ja alle 77,7 osallisuuspistettä saaneiden osallisuuden kokemus

Vertailtaessa molempien ryhmien osallisuuden kokemusta, näyttäytyy erityisesti matalamman pistemäärän saaneiden osallisuuden kokemus vahvistuneen selvästi Vauvan Taikan toiminnan aikana. Tulosten perusteella Vauvan Taikan toiminta vahvistaa ja tukee siis erityisesti niiden äitien osallisuutta, jotka kokevat toiminnan alkaessa matalampaa osallisuuden kokemusta. Huomionarvoista on kuitenkin se, ettei yksikään matalamman osallisuuspistemäärän saaneista äideistä kokenut erittäin heikkoa osallisuutta, jonka rajana Terveyden ja hyvinvoinnin laitos pitää 50 osallisuuspistettä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c).

Tuloksien pohjalta voidaan olettaa, että Vauvan Taikan toiminnan aikana äideillä vahvistui erityisesti tunne siitä, että heidän päivittäiset tekemisensä ovat merkityksellisiä. Myös vahvempaa osallisuutta alkukyselyssä kokeneiden äitien kohdalla osallisuudenkokemus kasvoi, vaikkakin muutos oli pienempi kuin matalammat osallisuuspisteet saaneilla. Muutoksen vähäisyys vaikuttaisi johtuvan osittain siitä, että vastaajat ovat kokeneet jo ennen toimintaan tuloa varsin korkeaa osallisuutta, jolloin osallisuuspisteiden nousun voidaan olettaa olevan maltillisempaa.

5.6 Toimintaan raskaana ollessaan tulevat ja synnyttäneet äidit

Toimintaan raskaana ollessaan tulevat äidit osallistuvat raskausajan ryhmään sekä vauvaryhmään, ja toimintaan synnytyksen jälkeen tulevat äidit osallistuvat vauvaryhmään. Osallisuusindikaattoriin vastanneista äideistä (N37) 22 osallistui Vauvan Taikan toimintaan raskauden aikana, ja vastaajista 15 osallistui toimintaan vauvan syntymän jälkeen (taulukko 10). Toimintaan raskausaikana osallistuneiden osallisuusindikaattorin keskiarvo oli alkumittauksessa tasan 79. Loppumittauksessa osallisuuspisteiden keskiarvo nousi hieman yli kuudella pisteellä. Vauvan synnyttyä toimintaan osallistuvien osallisuusindikaattorin keskiarvo oli alkumittauksessa 81,5 pistettä. Loppumittauksessa pisteet nousivat keskimäärin noin neljällä pisteellä.

Osallisuus- pisteet alku- mittauk- sessa (0- 100)	Vastanneiden määrä (n37)	Vastanneiden määrä %	Vastausten kes- kiarvo alkuky- selyssä	Vastausten keskiarvo lop- pukyselyssä	Osallisuuspi- steiden muu- tos (ka)
Raskaana	22	59,5	79,0	85,2	6,2
Synnyttä- neet	15	40,5	81,5	85,8	4,3

Taulukko 10. Raskaana olevien ja synnyttäneiden osallisuuspisteiden summapistemäärän keskiarvo alku- ja loppukyselyssä

Raskausaikana toimintaan tulevien osallisuuspisteiden keskiarvo nousi siis hieman enemmän Vauvan Taikan asiakkuuden aikana verrattuna niihin äiteihin, jotka tulivat toimintaan vauvan syntymän jälkeen. Raskaana olevien osallisuuspisteiden keskiarvo oli myös alkukyselyssä hieman matalampi synnyttäneisiin äiteihin verrattuna. Molemmilla ryhmillä loppukyselyssä keskiarvo oli lähes yhtä korkea. Vauvan syntymän jälkeen toimintaan osallistuvien äitien osallisuusindikaattorin tuloksista on kuitenkin nähtävissä suurimmat yksittäiset osallisuuspisteiden nousut alku- ja loppukyselyn välillä. Synnyttäneistä äideistä kahdella alkukyselyn alhaiset osallisuuspisteet nousivat jopa 27,5 pisteellä.

Molemmilla ryhmillä yli puolella vastanneista osallisuuspisteet nousivat toiminnan aikana (taulukko 11). Pisteiden nousu oli keskimäärin hieman yli 11 pistettä. Osallisuuspisteet laskevat raskaana olevista (n22) viidellä vastaajista, ja synnyttäneillä (n15) neljällä vastaajista. Osallisuuspisteiden negatiivinen muutos oli keskimäärin hieman yli kuusi osallisuuspistettä. Osallisuuspisteet pysyivät samana raskaana olevista kahdella, ja synnyttäneistä kolmella vastaajista.

Osallisuuspisteiden muutos	Raskaana olevat		Synnyttäneet	
	Vastaajat	%	Vastaajat	%
Noussut	15	68,2	8	53,3
Laskenut	5	22,7	4	26,7
Ei muutosta	2	9,1	3	20
Yhteensä	22	100	15	100

Taulukko 11. Raskaana olevien ja synnyttäneiden osallisuuspisteiden muutokset

Raskaana olevien ja synnyttäneiden väittämäkohtaiset tulokset

Alkukyselyssä raskaana olevilla vahvimpana näyttäytyi kokemus siitä, että heihin luotetaan (ka 8,8), ja heikoimpana kokemus myönteisen palautteen saamisesta (ka 6,8) (taulukko 12). Synnyttäneiden äitien kohdalla alkukyselyssä vahvimpana taas näyttäytyi kokemus tarpeellisuudesta muille ihmisille (ka 9,0) sekä kokemus siitä, että heihin luotetaan (ka 9,0). Heikoimpana synnyttäneiden äitien kohdalla näyttäytyi kokemus siitä, että he pystyvät tavoittelemaan itselle tärkeitä asioita (ka 6,8).

Toiminnan aikana raskaana olevilla nousi eniten tunne siitä, että heidän päivittäiset tekemisensä ovat merkityksellisiä, väittämän keskiarvon noustessa reilusti yli yhdellä pisteellä. Synnyttäneillä äideillä nousua teki eniten kokemus myönteisen palautteen saamisesta sekä kokemus siitä, että he pystyvät tavoittelemaan itselle tärkeitä asioita. Väittämien keskiarvo nousi toiminnan aikana hieman alle pisteen verran. Molemmat ryhmät kokivat toiminnan päättyessä suurinta osallisuutta väittämästä ”Tunnen, että elämälläni on tarkoitus”, keskiarvon ollessa noin 9,5 pistettä. Synnyttäneiden äitien kohdalla yhtä suuri keskiarvo oli myös väittämällä ”Olen tarpeellinen muille ihmisille”. Väittämäkohtaisia keskiarvoja tarkasteltaessa, voidaan todeta äitien kokevan vahvaa osallisuuden kokemusta niin alku- kuin loppukyselyssäkin. Väittämien keskiarvot sijoittuvat 6,8 ja 9,5 pisteen välille, jolloin vastaajat ovat olleet väittämien kanssa pääosin täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä.

Väittäjä	Vastausten keskiarvo alkukyselyssä (0-10)		Vastausten keskiarvo loppukyselyssä (0-10)		Muutos	
	Raskaana	Synnyttäneet	Raskaana	Synnyttäneet	Raskaana	Synnyttäneet
Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä	7,3	8,7	8,9	9,2	1,6	0,5
Saan myönteistä palautetta tekemisistäni	6,8	7,0	7,4	7,8	0,6	0,8
Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön	7,4	7,7	7,8	8	0,4	0,3
Olen tarpeellinen muille ihmisille	8,3	9,0	9,1	9,5	0,8	0,5
Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun	8,1	8,2	8,3	8,7	0,2	0,5
Tunnen, että elämälläni on tarkoitus	8,3	8,8	9,4	9,5	1,1	0,7
Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita	7,5	6,8	8,5	7,7	1,0	0,9
Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen	8,4	7,8	8,2	8,8	-0,2	1,0
Koen, että minuun luotetaan	8,8	9,0	8,6	8,7	-0,2	-0,3
Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin	8,2	8,5	8,9	8,0	0,7	-0,5

Taulukko 12. Raskaana olevien ja synnyttäneiden osallisuusindikaattorin tulosten keskiarvot väittäjäittäin

Raskaana olevien ja synnyttäneiden osallisuuden kokemus

Raskaana ja synnytyksen jälkeen toimintaan osallistuvien äitien osallisuuden kokemuksessa on nähtävillä pieniä eroavaisuuksia. Raskaana olevien osallisuuden kokemus oli keskiarvollisesti hieman matalampaa alkukyselyssä kuin jo synnyttäneillä. Loppukyselyssä osallisuusindikaattorin keskiarvo oli kuitenkin molemmilla ryhmillä lähes yhtä korkea, jolloin raskaana olevien osallisuuden kokemus on kasvanut hieman enemmän kuin jo synnyttäneillä. Sekä raskaana olevat, että synnyttäneet äidit kokivat alkukyselyssä vahvana kokemuksen siitä, että heihin luotetaan. Molemmilla ryhmillä loppukyselyssä näyttöä vahvimpaa taas kokemus siitä, että heidän elämällänsä on tarkoitus.

6 Yhteenveto ja pohdinta

6.1 Johtopäätökset tuloksista

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Lahden Diakonialaitoksen Vauvan Taikan toiminnan vaikutusta äitien osallisuuden kokemukseen sekä tuottaa Vauvan Taikalle tarpeellista ja analysoitua tietoa äitien osallisuuden kokemukseen liittyen. Äitien osallisuuden kokemusta kartoitettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen SOKRA-koordinaatiohankkeessa kehitetyn osallisuusindikaattorin tulosten avulla. Tutkimusaineisto koostui 37 asiakkaan osallisuusindikaattorin alku- ja loppukyselyn vastauksista.

Keskeisenä tutkimustuloksena voidaan nähdä, että Vauvan Taikan toimintaan osallistuvien äitien osallisuuden kokemus näyttäytyy varsin vahvana jo asiakkuuden alussa. Toimintaan osallistuvien äitien osallisuusindikaattorin summapistemäärät ovat pääosin korkeita niin alku- kuin loppukyselyssäkin. Tutkimustuloksissa on yhteneväisyyttä aiempien osallisuuden kokemusta kartoittavien tutkimusten kanssa, joiden mukaan perhevapaalla olevat naiset, ja kotona lapsiaan hoitavat äidit kokevat keskimäärin melko vahvaa osallisuutta (Hedman ym.2021, 1–2; Grekula 2022, 26–27). Vauvan Taikan toimintaan osallistuvien äitien osallisuusindikaattorin summapistemäärät ovat korkeita aiempiin tutkimustuloksiin verrattuna. Vauvan Taikan äitien osallisuusindikaattorin summapistemäärien keskiarvo oli loppumittauksissa 85,5 pistettä. Vertailun vuoksi, Suomen aikuisväestön osallisuuden kokemusta mittaavassa tutkimuksessa naisten osallisuusindikaattorin keskiarvo oli 76,9 pistettä (Leemann ym. 2022, 99–101).

Tarkasteltaessa osallisuuden kokemusta osallisuusindikaattorin kymmenen eri väittämän kautta, näyttäytyy äitien osallisuuden kokemus vahvistuneen erityisesti siltä osin, että äidit kokivat päivittäiset tekemisensä entistä merkityksellisemmäksi. Äidit kokivat myös elämän tarkoituksellisuuden tunteen lisääntyneen. Myös osallisuuden ulottuvuuksia tarkasteltaessa, erityisesti merkityksellisyyden tunne näyttää äideillä vahvistuneen Vauvan Taikan toiminnan aikana. Tulokset ovat samansuuntaisia Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämän seurantatutkimuksen kanssa, jossa tutkittiin vanhemmuustekijöiden yhteyttä mielen hyvinvointiin. Tutkimustuloksista käy ilmi, että suurempi merkityksellisyyden tunne on yhteydessä vanhemmuuteen (Grundström ym. 2023). Tulokset merkityksellisyyden tunteen lisääntymisestä vahvistavat myös Halosen (2015, 16–17) ajatusta siitä, että vertaistukea tarjoavissa ryhmissä mahdollistuu sosiaalinen tuki, jolloin yksilö voi kokea ryhmän saaman tuen kautta merkityksellisyyden kokemuksia. Myös Leemann ym. (2018, 15–17) toteavat, että mielekäs toiminta mahdollistaa yksilölle merkityksellisyyden kokemuksia.

Sekä alku- että loppukyselyssä väittämistä heikoimpana näyttäytyi kokemus myönteisen palautteen saamisesta tekemisistään, keskiarvojen ollessa kuitenkin melko korkeat. Kun äiti saa myönteistä palautetta tekemisistään, voi hän kokea olevansa arvostettu, ja tällöin myös lisääntyy usko itseensä, sekä vahvistuu tunne omasta pystyvyydestä (Leemann ym. 2018, 15). Alhaisemmat osallisuuspisteet kyseisen väittämän kohdalla eivät toisaalta ole yllättäviä. Kotona lapsiaan hoitavat äidit tekevät päivittäisiä toimiaan usein yksin, jolloin palautteen saaminen merkityksellisestä työstä jää vähäisemmäksi. Tästä syystä työntekijät voidaankin nähdä merkityksellisessä roolissa myönteisen palautteen antajina äideille. Kun äidit saavat arvostusta, ja myönteistä sekä kannustavaa palautetta, tukee se heidän hyvinvointiaan ja osallisuuttaan.

Merkittävänä tuloksena havaittiin, että erityisesti ne äidit, jotka kokevat toiminnan alkaessa matalampaa osallisuutta, kokivat osallisuuden vahvistuneen Vauvan Taikan toiminnan aikana. Vaikuttaisi siltä, että Vauvan Taikan toiminnasta hyötyvät siis erityisesti ne äidit, jotka kokevat alhaisempaa osallisuutta. Äideistä yksikään ei kuitenkaan kokenut alku- tai loppukyselyssä erittäin heikkoa osallisuutta, jonka rajana voidaan pitää alle 50 osallisuuspistettä (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2023c). Vahvempaa osallisuutta toiminnan alussa kokeneiden äitien osallisuuspisteet nousivat maltillisemmin tarkastelujakson aikana. Osallisuuspisteiden summapistemäärän hillitympi nousu näyttäisi johtuvan siitä, että äidit ovat kokeneet jo alkukyselyssä vahvaa osallisuutta, jolloin pisteiden nousun voidaan olettaa olevan maltillisempaa.

Raskaana ja synnytyksen jälkeen toimintaan osallistumisella oli nähtävissä pieniä eroavaisuuksia äitien osallisuuden kokemuksen kannalta. Raskaana olevien osallisuuden kokemus oli hieman alhaisempaa alkukyselyssä kuin synnyttäneillä äideillä. Raskaana toimintaan osallistuvien äitien osallisuuden kokemus kuitenkin nousi keskimäärin hieman enemmän verrattuna niihin äiteihin, jotka osallistuivat toimintaan vauvan kanssa. Tulosten perusteella loppukyselyssä osallisuuden kokemus näyttäytyi yhtä vahvana molemmilla ryhmillä. Hieman pienempi nousu osallisuuspisteissä synnyttäneiden äitien kohdalla, voi selittyä sillä, että synnyttäneet äidit saattavat osallistua ryhmätoimintaan vasta vauvaryhmässä, kun taas raskaana olevat ovat toiminnassa mukana jo ennen synnytystä, jolloin asiakkuus Vauvan Taikassa on raskaana olevien kohdalla pitkäkestoisempi. Tällöin myös osallisuusindikaattorin alku- ja loppukyselyn välillä on ajallisesti pidempi väli.

Tutkimustulokset herättävät pohtimaan sitä, kokevatko äidit yleisesti ottaen vahvaa osallisuutta, vai jäävätkö juuri ne äidit palveluiden ulkopuolelle, joiden osallisuuden kokemus on heikompaa. Sillä ihminen, joka kokee itsensä osalliseksi, kykenee myös osallistumaan toimintaan sekä käyttämään omia voimavarojaan (Leppänen 2021, 45, 61). Tämä herättää

huolen siitä, miten voidaan tavoittaa paremmin juuri ne äidit, joiden osallisuuden kokemus on alhaisempaa. Vauvan Taikan toiminnalla voitaisiin tukea erityisesti niitä äitejä, joiden osallisuuden kokemus on heikompaa, ja tästä syystä olisikin tärkeää löytää keinoja, joiden avulla voitaisiin tavoittaa juuri ne äidit, joilla ei välttämättä ole keinoja, tietoa tai voimavaroja hakeutua Vauvan Taikan toimintaan tai muihin lapsiperhepalveluihin. Vauvan Taikan asiakkaiden korkeat osallisuusindikaattorin tulokset voivat kuitenkin osin johtua myös siitä, että heikompaa osallisuutta kokevat äidit ovat hakeutuneet, tai heidät on ohjattu muiden palveluiden ääreen, jotka tarjoavat henkilökohtaisempaa ja kohdennetumpaa tukea. Vauvan Taikan toiminta on matalan kynnyksen palvelua, joka perustuu vapaaehtoisuuteen. Ne äidit, joiden osallisuuden kokemus on erityisen heikkoa, tarvitsevat tuekseen järeämpiä palveluita, jolloin Vauvan Taikan toiminta ei yksistään palvele näiden äitien tarpeita.

Vauvan Taikan tarkoituksena on muun muassa tarjota äideille vertaistukea pienryhmissä sekä yksilöohjausta tarvittaessa. Osallisuusindikaattorin tulosten perusteella voidaan todeta Vauvan Taikan toiminnan tukevan ja vahvistavan äitien osallisuuden kokemusta. Tutkimustulokset myös vahvistavat aiempia tutkimustuloksia, joiden mukaan vertaistuen keinoin voidaan tukea äitien osallisuutta, ja erilaiset vertaisryhmät mahdollistavat äideille osallisuuden kokemuksen (Rautaparta- Pennanen 2022, 16–17; Myllyniemi 2021, 1, 26).

Osallisuusindikaattorin tulosten avulla Vauvan Taika voi kehittää asiakastyötään osallisuutta edistävämmäksi, ja asiakkaiden osallisuuden kokemusten kartoittamisen avulla voidaan äitien osallisuutta tukea oikealla tavalla, kiinnittämällä huomiota erityisesti niihin osallisuuden osa-alueisiin, jotka näyttävät heikommilta. Kuten Rautaparta- Pennanen (2022, 18, 27–32) toteaa, voi äitien hyvinvointia tukea työntekijän toiminnalla, ja he voivatkin olla tärkeässä roolissa tukemassa niin äitien vanhemmuutta kuin osallisuuttakin. Saarikiven (2021, 1, 39) mukaan Lahden Diakonialaitoksen diakoniapalveluiden työntekijät pitävät tärkeänä erityisesti asiakkaan kohtaamista sekä mahdollistamista, ja osallisuutta pyritäänkin edistämään muun muassa luomalla toimintaympäristöjä, joissa asiakas voi tuntea olonsa tervetulleeksi sekä kokea tulleen kuulluksi.

Vauvan Taikan asiakkaiden osallisuusindikaattorin tulosten perusteella äitien osallisuuden kokemus on vahvistunut toiminnan aikana. Vaikka toimintaan osallistuvien äitien osallisuuden kokemus näyttää keskimäärin hyvin vahvana jo toiminnan alkaessa, on toiminnan avulla voitu tukea ja vahvistaa heidän osallisuuden kokemustaan. Huomionarvoista on se, että toimintaan osallistuvat äidit kokevat alku- ja loppukyselyn välillä suuren elämänmuutoksen. Osa äideistä osallistuu toimintaan raskausaikana, jolloin he saattavat olla vielä työelämässä, ja jäävät toiminnan aikana äitiyslomalle. Äitiyslomalle jääminen on suuri muutos heidän arjessaan. Pian äitiysloman alun jälkeen arki muuttuu taas monella tapaa vauvan

syntymän myötä. Vauvan Taikan toiminnan päättyessä vauvat ovat noin puolen vuoden ikäisiä. Alku- ja loppukyselyn välissä on näin ollen monenlaisia vaiheita äitien elämässä. Suurien elämänmuutosten aikana osallisuuden tukeminen ja edistäminen on tärkeää, sillä sen avulla voidaan tukea myös äitien hyvinvointia uudessa elämäntilanteessa.

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyö prosessi aloitettiin hakemalla tutkimuslupaa Lahden Diakonialaitokselta. Myönteisen tutkimusluvan ja yhteistyösopimuksen saatua aloitin osallisuusindikaattori-aineiston analysoinnin. Opinnäytetyö toteutettiin hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti, ja koko prosessin ajan noudatettiin rehellisyyttä, huolellisuutta sekä tarkkuutta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021). Vauvan Taikan työntekijät olivat informoineet kyselyyn vastanneita asianmukaisesti kyselytulosten mahdollisesti käytöstä tutkimustarkoitukseen, ja kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Aineiston analysoinnissa noudatettiin huolellisuutta ja varmistettiin tutkimuksen reliabelius muun muassa tarkistamalla, että aineiston sisältämät tulokset ja luvut kirjattiin oikein. Saadut tulokset tarkistettiin useampaan kertaan, jotta voitiin välttyä mahdollisilta virheiltä laskutoimituksissa. Saatujen tulosten luotettavuuden varmistaminen kuuluu keskeisenä osana hyvän tieteellisen käytännön mukaiseen tutkimukseen (Heikkilä 2014, 12).

Opinnäytetyön tiedonlähteinä käytettiin luotettavia lähteitä, joita olivat muun muassa tieteelliset artikkelit, väitöskirjat sekä pro gradu- tutkielmat. Opinnäytetyössä käytetyt lähteet merkittiin asianmukaisesti, ja koko prosessin ajan noudatettiin avoimen tieteen ja tutkimuksen periaatteita (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021).

Opinnäytetyön prosessissa noudatettiin henkilötietojen käsittelyyn liittyvää lainsäädäntöä sekä huomioitiin sosiaalialan eettisten ohjeiden mukaisesti asiakkaiden yksityisyyden säilyminen kaikissa tutkimuksen vaiheissa (LAB-ammattikorkeakoulu 2021, 8; Talentia 2022, 41). Opinnäytetyön aineistoon vastanneiden asiakkaiden tietoja käsiteltiin anonymisti, merkitsemällä asiakkaat aineistoon numeroilla. Näin toimimalla varmistettiin, ettei asiakkaita voitu tunnistaa aineistosta. Opinnäytetyö prosessin aikaan olin itse työsuhteessa Vauvan Taikassa, ja tällöin oli erityisen tärkeää kiinnittää huomiota tutkimukseen valikoituneiden asiakkaiden henkilöllisyyden suojelemisesta. Opinnäytetyössä käsiteltiin valmista aineistoa, josta ei ollut nähtävillä tietoa toimintaan raskausaikana ja vauvan syntymän jälkeen tulevista asiakkaista. Sain tiedot toimintaan raskausaikana ja synnytyksen jälkeen tulleista äideistä Vauvan Taikan työntekijöiltä. Opinnäytetyössä huomioitiin myös tutkimusaineiston asianmukainen säilyttäminen. Aineistoa säilytettiin sähköisessä muodossa, ja aineistoon pääsy oli suojattu asianmukaisesti salasanalla.

Tutkimuksen validiutta tarkasteltaessa, voidaan todeta osallisuusindikaattorin mittaavan sitä, mitä sen kuuluukin mitata. Indikaattori on muun muassa valittu valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman seurantamittaristoon. Osallisuusindikaattori on tieteellisesti validoitu, ja indikaattoria tulee käyttää sen virallisessa muodossa, eikä väittämien soveltaminen tai muokkaaminen ole sallittua. Osallisuuden kokemusta mitattaessa puuttuvat arvot eivät ole sallittuja, sillä niiden korjaamista ei ole tutkittu riittävästi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos suosittelee, että tutkimuksissa käytetään ainoastaan täysin täytettyjä osallisuusindikaattoreita summapistemäärää laskettaessa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.) Aineiston analysointiin otettiin mukaan ainoastaan ne osallisuusindikaattorin vastaukset, joihin oli saatavilla sekä alkua- että loppukyselyn vastaukset. Tällöin vastaajien osallisuusindikaattorista saamia summapistemääriä voitiin pitää luotettavina. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan osallisuusindikaattoria tulee myös käyttää sanatakkasti oikeassa muodossa, eikä osallisuusindikaattorin sanamuotoja tai väittämiä saa muuttaa tai poistaa esimerkiksi yksittäisiä väittämiä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023c). Lahden Diakonialaitos ja Vauvan Taika ovat ottaneet osallisuusindikaattorin käyttöönsä juuri siinä muodossa, kuin Terveiden ja hyvinvoinnin laitos edellyttää. Tällöin osallisuusindikaattorin tuloksia voidaan pitää luotettavina.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta voidaan pohtia, antaako osallisuusindikaattori-aineisto tarkkaa tietoa siitä, miten äidit kokevat juuri Vauvan Taikan toiminnan vaikuttaneen heidän osallisuuden kokemukseensa. Aineistoon valikoitui melko pieni määrä vastauksia, jolloin herää kysymys, antavatko tutkimustulokset kattavan tiedon Vauvan Taikan toimintaan osallistuvien äitien osallisuuden kokemuksesta. Pohdintaa herättää myös se, kertooko osallisuusindikaattori- vastaukset siitä, onko nimenomaan Vauvan Taikan toiminta ollut tekijä, joka on vaikuttanut äitien osallisuuden kokemukseen, vai onko heidän osallisuuden kokemuksen muutos johtunut yleisesti ottaen vauvan syntymästä ja uudesta elämäntilanteesta. Tästä syystä olisi ollut hyödyllistä yhdistää osallisuuden kokemuksen kartoittamiseen osallisuusindikaattorin lisäksi myös osallisuusindikaattorista erillään oleva äitien haastattelu ja omakohtaisten kokemusten kuuleminen. Tällöin äidit olisivat voineet tuoda paremmin esiin kokemuksensa osallisuudesta, ja kertoa omin sanoin, miten he kokevat juuri Vauvan Taikan toiminnan vaikuttaneen osallisuuden kokemukseen.

Vaikka tutkimuksessa osallisuutta tarkasteltiin useamman ryhmän kautta, sekä tutkittiin osallisuutta väittämien, osallisuuden ulottuvuuksien sekä summapistemäärien avulla, olisi osallisuutta voitu tarkastella useammasta näkökulmasta. Opinnäytetyössä ei huomioitu äitien ikää, eikä sitä, onko äiti osallistunut pienryhmään vai yksilötyöskentelyyn. Ikä sekä tieto työskentelymuodosta olisivat voineet mahdollisesti antaa tarkempaa tietoa asiakkaiden osallisuuden kokemuksesta. Äitien osallisuuden kokemusten tarkastelu ikäryhmittäin jäi

opinnäytetyöstä pois nuoremmalla iällä äidiksi tulleiden vähäisen määrän vuoksi. Tällöin tutkimustulosta ei todennäköisesti olisi voinut pitää luotettavana. Pienryhmien tarjoamalla vertaistuellalla sekä äitien iällä on aiempien tutkimusten valossa yhteyttä myös äitien hyvinvoinnille ja osallisuuden kokemukselle (Sihvonen 2020, 162, 177; Rautaparta- Pennanen 2022, 16–17). Tästä syystä olisi ollut merkityksellistä tarkastella osallisuutta myös edellä mainituista näkökulmista käsin, ottaen huomioon laajemmin erilaiset taustatekijät, jolloin tutkimustulokset olisivat antaneet luotettavamman sekä kattavamman kuvan äitien osallisuuden kokemuksesta.

6.3 Jatkotutkimusehdotukset

Tutkimukseen valikoituivat ne osallisuusindikaattori -vastaukset, joihin Vauvan Taikan asiakkaat olivat vastanneet tammikuun 2022 ja maaliskuun alun 2023 välisenä aikana. Osallisuusindikaattorin alku- ja loppukyselyn tuloksia on tarpeellista tutkia myös jatkossa. Opinnäytetyöhön valikoituneista vastaajista osa on ollut raskaana koronapandemian aikana, jolloin erilaiset kokoontumisrajoitukset ovat mahdollisesti vaikuttaneet äitien osallisuuden kokemukseen. Tästä syystä olisi hyödyllistä tutkia asiakkaiden osallisuuden kokemusta säännöllisin väliajoin, jolloin myös erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden vaikutukset osallisuuden kokemukseen voitaisiin näin ollen ottaa paremmin huomioon.

Tässä opinnäytetyössä Vauvan Taikan toimintaan osallistuvien äitien osallisuuden kokemusten tarkastelussa ulkopuolelle jäi äitien iän huomioiminen. Sihvonen (2020, 162, 177) mainitsee, että tutkimusten mukaan lapsen saaminen nuoremmalla iällä lisää riskiä äidin hyvinvointia kuormittaville tekijöille, kuten syrjäytymiselle opiskelu- ja työelämästä. Nuoret äidit myös kokevat muun muassa taloudellisen tilanteen olevan heikompi verrattuna vanhempiin äiteihin.

Tulevaisuudessa voisi olla hyödyllistä tutkia sitä, vaikuttaako toimintaan osallistuvien äitien ikä osallisuuden kokemukseen, ja onko ikäryhmien välillä nähtävissä eroa osallisuuden eri ulottuvuuksia tarkasteltaessa. Jos äitien iällä olisi vaikutusta osallisuuden kokemukseen, voitaisiin asiakastyössä huomioida niiden äitien osallisuuden edistäminen, joiden ikä voidaan nähdä riskitekijänä matalalle osallisuuden kokemukselle.

Vauvan Taikan toimintaan osallistuvilla äideillä on pienryhmien lisäksi mahdollisuus osallistua myös yksilötyöskentelyyn tai vaihtoehtoisesti molempiin. Mielestäni voisi olla hyödyllistä kartoittaa myös sitä, onko yksilö- ja pienryhmätoimintaan osallistumisella eroa äitien osallisuuden kokemuksen kannalta. Vertaistukea pidetään tärkeänä elementtinä puhuttaessa osallisuudesta, ja yksilötyöskentelyssä vertaisilta saatu tuki jää vähäiseksi.

Tässä opinnäytetyössä Vauvan Taikan toimintaan osallistuvien äitien osallisuuden kokemusta tarkasteltiin osallisuusindikaattori-vastausten perusteella. Äitien osallisuuden kokemuksen kartoittamisessa voisi olla hyödyllistä kerätä myös asiakkaiden omakohtaisia kokemuksia osallisuudesta. Äitien osallisuuden kokemusta voisi tulevaisuudessa kartoittaa osallisuusindikaattorin lisäksi myös haastattelemalla äitejä. Tällöin mahdollistuisi asiakkaiden omakohtaisten kokemusten kuuleminen osallisuuteen liittyen, ja haastattelun keinoin voitaisiin saada tarpeellista tietoa siitä, miten äidit kokevat juuri Vauvan Taikan toiminnan vaikuttaneen heidän osallisuuden kokemukseensa.

Kun osallisuuden kokemusta tarkastellaan useasta eri näkökulmasta, mahdollistuu paremmin myös kohdennetun tuen antaminen juuri niille äideille, jotka kokevat heikompaa osallisuutta. Osallisuutta on siis tärkeää tutkia ja kartoittaa myös tulevaisuudessa. Kuten Koivisto ym (2018, 7) toteavat, osallisuus ja sen edistäminen on vahvasti yhteydessä tämän päiväisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin, ja osallisuuteen ja sen edistämiseen on tärkeää kiinnittää huomiota myös tulevaisuudessa.

Äitien osallisuuden edistämällä voidaan äidin hyvinvoinnin lisäksi tukea myös lapsen hyvinvointia. Kuten Vuorenmaa (2016–56, 57) toteaa, vanhemman osallisuuden kokemus takaa myös lapselle myönteiset kasvuolosuhteet. Lisäksi vanhempien omalla jaksamisella on pitkäaikaiset seuraukset, pitkälle vauvojen aikuisikään saakka (Klemetti ym. 2018, 71).

Lähteet

Grekula, E. 2022. Köyhyyslokerossa – osallisuutta muiden ehdoilla. Vasemmistofoorumi ry. Raportteja 1/2022. Viitattu 3.2.2023. Saatavissa <http://vasemmistofoorumi.fi/uusi/wp-content/uploads/2022/01/grekula-netti.pdf>

Grundström, J., Kiviruusu, O., Konttinen, H. & Berg, N. 2023. Reciprocal associations between parenthood and mental well-being – a prospective analysis from age 16 to 52 years. Artikkel. *Current Psychology*. Viitattu 11.4.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04487-3>

Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa Työntekijöiden näkökulma. Raportti 4/2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 10.2.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114954/URN_ISBN_978-952-302-110-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Halonen, S. 2015. Vanhempien voimaryhmä. Vanhemmuutta tukeva vertaisryhmätoimintamuoto. Opinnäytetyö YAMK. Diakonia ammattikorkeakoulu. Viitattu 23.2.2023. Saatavissa <https://core.ac.uk/download/pdf/38119393.pdf>

Hedman, L., Ikonen, J., Leemann, L., Koskela, T., Martelin, T., Solin, P., Tamminen, N. & Parikka, S. 2021 Osallisuuden kokemus ja positiivinen mielenterveys työmarkkina-aseman ja kotitalouden rakenteen mukaan – FinSote 2019 -tutkimuksen tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 5/2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 5.2.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140993/TUTI2021_005.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Viitattu 10.2.2023. Saatavissa <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Heinström, M. 2018. Lapsiperheiden osallisuus matalan kynnyksen avoimissa kohtaamispaikoissa. Pro gradu – tutkielma. Itä – Suomen Yliopisto. Viitattu 10.1.2023. Saatavissa https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/20539/urn_nbn_fi_uef-20181428.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto- Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpaperi 33/2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.1.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Isola, A. & Leemann, L. 2021. Osallisuuden kokemus on hyvinvoinnin ja terveyden tekijä. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*. 4/2021. 58. vuosikerta. Viitattu 2.2.2023. Saatavissa

file:///C:/Users/maari/Downloads/112402-Puheenvuoro,%20lek-
tio%20tai%20muu%20ei%20vertaisarviointiin%20tarkoitettu%20kirjoitus-215776-1-10-
20211208.pdf

Kasvuntuki 2023. Hoivaa ja leiki. Viitattu 8.2.2023. Saatavissa <https://kasvuntuki.fi/menetelmat/hoivaa-ja-leiki/>

Klemetti, R., Vuorenmaa, M., Ikonen, R., Hedman, L., Ruuska, T., Kivimäki, H. & Rajala, R. 2018. Mitä vauvaperheille kuuluu? LTH-tutkimuksen 3–4-kuukautisten vauvojen ja heidän perheidensä pilottitutkimuksen perusraportti. Työpaperi 18/2018. Viitattu 1.2.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136799/TY%c3%962018_18_Mit%c3%a4%20vauvaperheille%20kuuluu_9.10.2018_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Klemetti, R., Vuorenmaa, M. & Helakorpi, S. 2021. Vauvaperheiden hyvinvointi – FinLapset-kyselytutkimus 2020 Koronaepidemia on heikentänyt vauvaperheiden jaksamista – tyytyväisyys perhe-elämään silti suurta. Tilastoraportti 6/2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 1.2.2023. Saatavissa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141082/Vauvaperheiden%20hyvinvointi%20%e2%80%93%20FinLapset-kyselytutkimus%202020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Koivisto, J., Isola, A. & Lyytikäinen, M. 2018. Osallisuus kuuluu kaikille. Innokylän innovaatiokatsaus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 9/2018. Viitattu 22.2.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136074/URN_ISBN_978-952343-077-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Koski, P. 2015. ”Enkelit ja prinssit kulkevat mukana matkalla” - Nuori äiti elämänsä muuttotilanteissa. Pro gradu- tutkielma. Lapin Yliopisto. Viitattu 23.2.2023. Saatavissa <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62169/Koski.Pia.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Kukkonen, M. & Isola, A. 2021. Osallisuuden kokemus – ensimmäisiä koko aikuisväestöä koskevia tuloksia. Artikkelit. Gerontologia 1/2021. Viitattu 2.2.2023. Saatavissa <https://journal.fi/gerontologia/article/view/103102/60241>.

Lahden Diakonialaitos. Vauvan Taika. Tukea raskaana oleville ja vauvaperheille. Viitattu 4.2.2023. Saatavissa <https://dila.fi/tukea-ja-apua-vauvan-taika/>

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R. 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu

24.2.2023. Saatavissa https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600

Leemann, L. & Hämäläinen, R. 2016. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Yhteiskuntapolitiikka 81 (2016):5. Viitattu 18.1.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131350/YP1605_Leemann%26Hamalainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Leemann, L., Isola, A., Kukkonen, M., Puromäki, H., Valtari, S. & Keto- Tokoi, A. 2018. Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi. Kyselytutkimuksen tuloksia. Työpäpaperi 17/2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 2.2.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136551/URN_ISBN_978-952-343-119-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Leemann, L., Martelin T., Koskinen, S., Härkänen, T. & Isola, A. 2021. Development and Psychometric Evaluation of the Experiences of Social Inclusion Scale. Journal of Human Development and Capabilities. Viitattu 14.2.2023. Saatavissa <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/169346/Development%20and%20Psychometric%20Evaluation%20of%20the%20Experiences%20of%20Social%20Inclusion%20Scale.pdf?sequence=1>

Leemann, L., Nousiainen, M., Keto- Tokoi, A. & Isola, A. 2022. Osallisuuden kokemus aikuisväestössä. Teoksessa Karvonen, S., Kestilä, L. & Saikkonen, P. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2022. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 1.2.2023. Saatavissa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Leppänen, H. 2021. Käsiteanalyysi osallisuudesta sosiaali- ja terveystalveissa. Pro gradu- tutkielma. Itä- Suomen yliopisto. Viitattu 10.2.2023. Saatavissa <https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/24719/16171696261955914548.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Muuronen, K. 2021. ”Kun joku otti lapsen syliin, hetkeksi pois. Kysyi mitä kuuluu” – Vanhempien kokemuksia tuen ja palveluiden saatavuudesta, toimivuudesta ja niiden kehittämisestä. Selvitys. Lastensuojelun keskusliitto. Viitattu 8.2.2023. Saatavissa <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/03/Perheet-keskioon-Osallisuuskyselyn-2020-raportti.pdf>

Myllyniemi, M. 2021. Pienten lasten äitien yksinäisyys. Kandidaattityö. Tampereen Yliopisto. Viitattu 21.2.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/125136/MyllyniemiMilja.pdf?sequence=2>

Mynttinen, M. 2013. Vertaistuen merkitys terveyden edistämässä pienten lasten äitien kuvaamana. Pro gradu -tutkielma. Itä- Suomen Yliopisto. Viitattu 10.2.2023. Saatavissa https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/13086/urn_nbn_fi_uef-20131011.pdf

Nivala, E. & Ryytänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Artikkel. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013, vol. 14. Viitattu 23.2.2023. Saatavissa <file:///C:/Users/maari/Downloads/122317-Artikkelin%20teksti-251182-1-10-20221016.pdf>

Perustuslaki 1999/731

Rautaparta- Pennanen, K., Kekkonen, M., Böök, M., Collin, K. & Rönkä, A. 2022. Vanhemmuuden ja selviytymiskykyisyyden tukeminen ohjatussa äiti-lapsi- vertaisryhmässä. Artikkel. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, 23 (1). Viitattu 21.2.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.30675/sa.107618>

Rouvinen – Wilenius, P. 2014. Kohti osallisuutta – mikä estää, mikä mahdollistaa. Teoksessa Osallisuuden jäljillä. Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) Viitattu 27.4.2023. Saatavissa https://www.researchgate.net/profile/Paeivi-Rouvinen-Wilenius/publication/262485846_Kohti_osallisuutta-_mika_estaa_mika_mahdollistaa/links/58073cde08ae03256b770bfd/Kohti-osallisuutta-mikae-estaeae-mikae-mahdollistaa.pdf

Saarikivi, K. 2021. ”Mä ajattelen, että mä oon tämmönen mahdollistaja.” Osallisuuden edistämisen keinot työntekijöiden näkökulmasta Lahden Diakonialaitoksen Dilakorttelissa. Maisterintutkielma. Helsingin Yliopisto. Viitattu 24.2.2023. Saatavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/337545/Saarikivi_Kiia_tutkielma_2021.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Salminen, J., Lehtonen, P., Rikala, S., Kuusisto, A., Luoma-Halkola, H., Puumala, E., Sointu, L., Wallin, A. & Häikiö L. 2021. Osallisuuden kehät: Näkökulmia hyvinvoinnin muotoutumiseen. Viitattu 22.2.2023. Saatavissa https://www.researchgate.net/profile/Henna-Luoma-Halkola/publication/356493783_Osallisuuden_kehät_Nakokulmia_hyvinvoinnin_muotoutumiseen/links/619f3510cf715c192b8d6ea4/Osallisuuden-kehaet-Naekoekulmia-hyvinvoinnin-muotoutumiseen.pdf

Sihvonen, E. 2020. Nuorten aikuisten perheet. Teoksessa Nuorten perheet ja läheissuhteet. Nuorten elinolot – vuosikirja 2020. Valkendorff, T. & Sihvonen, E. (toim.) Viitattu 14.4.2023. Saatavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/321732/elinolot_vuosikirja_2020_web.pdf?sequence=1#page=163

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta. Tiedä ja toimi. Viitattu 24.2.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/128983/Osallisuus_final_17.11.2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke- Sokra. Viitattu 6.3.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sokra>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. Edistääkö toiminta osallisuutta. 24 apukysymystä. Viitattu 24.2.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/edistaako-toiminta-osallisuutta-24-apukysymysta>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c. Osallisuusindikaattori mittaa osallisuuden kokemusta. Viitattu 3.4.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/tutkimus/osallisuusindikaattori-mittaa-osallisuuden-kokemusta>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Viitattu 10.2.2023. Saatavissa https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/htk_ohje_verkko14112012.pdf

Tykkyläinen, S. & Peltola, A. 2019. Vauvan Taika -toiminnan vaikuttava levittäminen - ulkoinen arviointi. Viitattu 8.2.2023. Saatavissa https://www.hyvanmitta.fi/wp-content/uploads/2019/11/Vauvan-Taika-toiminnan-vaikuttavuus._Loppuraportti-2019.pdf

Vilkka, H. 2014. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Viitattu 1.2.2023. Saatavissa <http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Liite 1. Osallisuuskysely

Osallisuuskysely

OSALLISUUDEN MITTARI

Hei!

Kartoitamme Lahden Diakonialaitoksen eri toiminnoissa asiakkaiden osallisuuden kokemusta toiminnan alkaessa ja päättyessä.

Olemme kiitollisia, jos vastaat oheisen kyselyn jokaiseen kohtaan 😊

Vastaukset käsitellään anonyymisti.

Terveisin

Vauvan Taikan työryhmä

Hyvän elämän puolesta

Osallisuusindikaattori

Sokra osallisuusindikaattori

Osallisuusindikaattorin käyttöön liittyvät ohjeet

Osallisuusindikaattoria tulee käyttää sanatarkasti juuri tässä esitetyssä muodossa. Osallisuusindikaattorin pääkysymystä, ohjaavaa lausetta, vastausvaihtoehtoja, väittämiä tai niiden järjestystä ei saa millään tavalla muuttaa tai muunnella, eikä jättää pois.

Osallisuusindikaattori on validoitu tässä nimenomaisessa muodossa. Erimuotoisilla kysymyspatteristoilla saatuja tuloksia ei voida suoraan vertailla.

Osallisuusindikaattoria voidaan käyttää paperilomakkeessa tai sähköisesti (DILAssa täytetään paperilomake). Vastajan tulisi mahdollisuuksien mukaan täyttää osallisuusindikaattori itse. Haastattelumuotoa ei ole tarkistettu ja sitä on vältettävä.

Osallisuusindikaattorin käytössä on kaikissa tapauksessa noudattava yleisiä tutkimuseettisiä periaatteita (esim. tietoon perustuva suostumus, vapaaehtoisuus ja anonymiteetti) sekä kaikki tietosuojaan liittyviä säännöksiä.

Noudatamme henkilötietojen käsittelyssä EU:n uuden tietosuoja-asetuksen (2016/679) vaatimuksia.

Tallennamme suostumuksellanne ainoastaan toimintamme mittaamisen ja kehittämisen osalta tarpeelliset henkilötiedot ja säilytämme niitä asiakassuhteen päätymiseen saakka. Käsittelemme seuraavia tietoja: nimi

Käsittelemme vastauksia sähköisessä muodossa siten, ettei henkilötietoja ei voida enää yhdistää tiettyyn henkilöön ilman lisätietoja ja asiakassuhteen päätyttyä anonymisti. Tietoja ei luovuteta kolmansille osapuolille, eikä EU:n ulkopuolelle.

Rekisterinpitäjä on Lahden Diakoniasäätiö sr ja tietosuojavastaava Anne Rauhamaa, Vuorikatu 4 3. krs, 15110 Lahti, puh. 044 713 2203. Rekisteröidyn tulee osoittaa rekisteriin liittyvät pyynnöt hänelle.

Rekisteröidyn oikeudet:

- *oikeus saada pääsy henkilötietoihin*
- *oikeus tietojen oikaisemiseen*
- *oikeus tietojen poistamiseen*
- *oikeus käsittelyn rajoittamiseen*
- *oikeus tehdä valitus valvonta viranomaiselle*

Hyvän elämän puolesta

Sokra osallisuusindikaattori

SUKUPUOLI	
nainen	
mies	
muu	
en halua sanoa	

IKÄ	
13–17 v.	
18–29 v.	
30–45 v.	
46–62 v.	
63–79 v.	
80 v. -	

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Merkitse jokaisen väittämän kohdalla se vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa kokemustasi.

	täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	ei samaa eikä eri mieltä	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä	☐	☐	☐	☐	☐
Saan myönteistä palautetta tekemisistäni	☐	☐	☐	☐	☐
Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tarpeellinen muille ihmisille	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen, että elämälläni on tarkoitus	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita	☐	☐	☐	☐	☐
Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minuun luotetaan	☐	☐	☐	☐	☐
Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin	☐	☐	☐	☐	☐

© Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2019, all rights reserved

Hyvän elämän puolesta